

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Udržitelný rozvoj venkova. Případová studie Zásmyky

Tomáš Křepelka

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tomáš Křepelka

Ekonomika a management

Provoz a ekonomika

Název práce

Udržitelný rozvoj venkova. Případová studie Zásmyky

Název anglicky

Sustainable Countryside. Case study Zásmyky

Cíle práce

Cílem práce je analýza města Zásmyky z pohledu trvale udržitelného rozvoje. Analýza plánovaných a možných způsobů rozvoje.

Metodika

Teoretická část bude zpracována prostřednictvím studia odborné literatury.

Praktická část bude zpracována z dokumentů poskytnutých Městským úřadem Zásmyky.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran.

Klíčová slova

Trvale udržitelný rozvoj, udržitelný rozvoj venkova, venkov, Zásnuky

Doporučené zdroje informací

KELLER, J. *Až na dno blahobytu*. Praha: EarthSave, 2005. ISBN 80-903085-7-0.

MOLDAN, B. Indikátory udržitelného rozvoje. Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 1996. ISBN 80-238-6357-6.

MOLDAN, B. *Podmaněná planeta*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2999-5.

MOLDAN, B. – UNIVERZITA KARLOVA. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0246-6.

URBÁŠKOVÁ, H. Udržitelný rozvoj venkova. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2012. ISBN 978-80-7204-819-9

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Jan Brabec, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 9. 3. 2020

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Udržitelný rozvoj venkova. Případová studie Zásmuky" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 21. 3. 2020

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Janu Brabcovi, Ph.D. za pomoc a ochotu při tvorbě mé práce, Ing. Davidu Veselému za poskytnutí vyjádření města Zásmyky a v neposlední řadě Anně Nouzákové z městské knihovny, která mi byla nápomocna v mnoha ohledech mé práce.

Udržitelný rozvoj venkova. Případová studie Zásmyky

Abstrakt

Hlavním smyslem této bakalářské práce je vymezení, formulování a obecný pohled na zásady udržitelného rozvoje. Jak z pohledu globálního, tak zejména místního, venkovského rozvoje. S důrazem na dokumenty pro naplňování těchto principů.

V rámci vlastní práce proběhla důkladná studie dokumentů města Zásmyky. Zjištění stavu a vývoje zdejší populace a její rozčlenění, shrnutí místní historie, kulturních památek a míst. Vyzdvihnout je nutné zejména strategický plán, který je vytvořen s koncepcí do roku 2021 a dle současného stavu a budoucích předpokladů bude splněn ve všech svých cílech. Jak také potvrdil jeden ze zastupitelů města Zásmyky, pan Ing. David Veselý.

Klíčová slova: Udržitelný rozvoj, udržitelný rozvoj venkova, venkov, Zásmyky

Sustainable rural development. Case study Zásmyky

Abstract

The main purpose of this thesis is to define, formulate and a general view of the principles of a sustainable development. Both from the perspective of global and especially local, rural development. With an emphasis on documents for fulfilling these principles.

In the course of my own work, a thorough study of the documents of the town of Zásmyky took place. Determination of the state and development of the local population and its division, summary of local history, cultural monuments and places. In particular, it is necessary to point out the strategic plan, which is created with the concept up to 2021 and according to the current situation and future assumptions, it will be fulfilled in all its objectives. As confirmed by one of the representatives of the town of Zásmyky, Ing. David Veselý.

Keywords: Sustainable development, sustainable rural development, countryside, Zásmyky

Obsah

1 Úvod	7
2 Cíl práce a metodika	8
2.1 Cíl práce	8
2.2 Metodika	8
3 Teoretická východiska	9
3.1 Lidé a příroda	9
3.2 Ničení naší planety	10
3.2.1 Populace.....	11
3.2.2 Odpady.....	13
3.3 Udržitelný rozvoj	14
3.3.1 26 principů Stockholmské deklarace	15
3.3.2 Evropská unie	20
3.3.3 Česká republika.....	20
3.3.4 Strategický rámec 2030 (ČR 2030)	21
3.3.4.1 Šest klíčových oblastí strategického rámce „ČR 2030“	21
3.3.5 Ministerstvo pro místní rozvoj.....	24
3.3.6 Tři pilíře udržitelného rozvoje	25
3.3.7 Indikátory udržitelného rozvoje.....	27
3.4 Udržitelný rozvoj venkova.....	30
3.4.1 Význam venkovského prostoru v soudobé civilizaci	30
3.4.2 Způsoby podpory udržitelného rozvoje venkova.....	31
4 Vlastní práce	33
4.1 Zásmuky	33
4.1.1 Základní informace	33
4.1.2 Historie.....	33
4.2 Struktura města.....	35
4.2.1 Obyvatelstvo	35
4.2.2 Kultura	39
4.2.2.1 Zásmucké spolky	42
4.2.3 Ekologie	44
4.2.4 Finanční stránka města.....	45
4.2.5 Strategický plán města	46
4.2.6 Vyjádření zástupce města	48
4.2.7 Doporučení pro město.....	48
5 Závěr	49

6 Bibliografie	50
7 Přílohy	53

Seznam obrázků

Obrázek 1 Vývoj světové populace od roku 1750 (Reichman, 2016)	12
Obrázek 2 Kuznětova environmentální křivka (Ač, 2013)	13
Obrázek 3 Způsob nakládání s odpady v Evropě (ČEZ, 2019)	14
Obrázek 4 - Tři pilíře udržitelného rozvoje (Udržitelný rozvoj, 2015)	18
Obrázek 5 – 17 cílů udržitelného rozvoje (Cíle udržitelného rozvoje, 2015).....	20
Obrázek 6 - ČR 2030 (Udržitelný rozvoj, 2015)	21
Obrázek 7 Schéma udržitelného rozvoje (Indikátory udržitelného rozvoje, 2018)	24
Obrázek 8 Index lidského rozvoje (Human development index, 2016)	27
Obrázek 9 Částečný přehled indikátorů Komise OSN pro trvale udržitelný rozvoj (Moldan, 1996)	29
Obrázek 10 - Kritéria rozvoje venkovských oblastí (Šimková, 2003).	30
Obrázek 11 Hodnocení vybraných faktorů kvality života na českém venkově (%) (Majerová, 2003)	32
Obrázek 12 - Magický pětiúhelník regionálního rozvoje (Šimková, 2003, dále vlastní tvorba).....	32
Obrázek 13 Obyvatelstvo města Zásmyky při sčítání lidu 2011 (ČSÚ).....	36
Obrázek 14 Obyvatelstvo města Zásmyky v letech 2014-2018 (ČSÚ)	36
Obrázek 15 Pohyb obyvatel města Zásmyky v letech 2014-2018 (ČSÚ)	37
Obrázek 16 Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti (ČSÚ)	38
Obrázek 17 Obyvatelstvo podle náboženství (ČSÚ)	38
Obrázek 18 Obyvatelstvo podle dosaženého vzdělání (ČSÚ)	39
Obrázek 19 Husův sbor (České památky, 2009)	40
Obrázek 20 Klášterní kostel v Zásmykách Stigmatizace sv. Františka (Webové stránky města Zásmyky).....	41
Obrázek 21 Hasičská zbrojnice a vozový park (Webové stránky města Zásmyky).....	43
Obrázek 22 Zpráva od zastupitele města	53

1 Úvod

Bakalářská práce se v teoretické části zabývá zkoumáním udržitelného rozvoje, jeho principů a postupného vývoje, včetně vnímání společností. V rámci praktické části následuje seznámení s analyzovaným městem, kterým jsou Zásmyky. Zásmyky se nachází ve východní části Středočeského kraje, pro upřesnění, zhruba na půli cesty mezi Kutnou Horou a Prahou. Ve městě s bohatou historickou minulostí se nachází několik kulturních památek, ale vzhledem k jejich vlastnictví soukromými osobami, nelze velmi ovlivnit jejich přínos například pro turistiku. Z pohledu udržitelného rozvoje byl nejdůležitějším dokumentem „Strategický plán města Zásmyky 2016 – 2021“, ve kterém jsou shrnuty hlavní cíle i oblasti pro systematický vývoj města v následujících letech. Městu se daří plnit velice precizně sestavený strategický plán a při konci jeho koncipovaného období by měly být splněny všechny cíle, které byly realizovatelné.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je analýza města Zásmyky z pohledu udržitelného rozvoje, aktuálního vývoje města a jeho stavu. Analýza plánovaných a možných způsobů rozvoje, jejich plnění a případné nedostatky.

2.2 Metodika

Teoretická část bude zpracována prostřednictvím studia odborné literatury, kdy autor zakládal zejména na pracích Bedřicha Moldana. Praktická část bude zpracována z dokumentů, které jsou běžně dostupné pro občany Zásmyk prostřednictvím webových stránek města, údajů statistického úřadu a dále dokumenty poskytnuty Městským úřadem Zásmyky, včetně vyjádření zastupitele města.

3 Teoretická východiska

3.1 Lidé a příroda

„Před dvěma sty léty žilo na Zemi přibližně 800 milionů lidí, dnes je nás tu 6,7 miliardy. Přitom se nesmírně zvýšila materiální kvalita života. Umožnil to lidský důvtip, naše schopnosti využít zdrojů, které nám poskytla příroda. Zároveň jsme svědky mohutného a stále se zvyšujícího vlivu lidské civilizace na přírodní procesy v planetárním měřítku. Větší část pevnin je výrazně přeměněna, Lidé využívají téměř polovinu dostupných zdrojů vody. Lidská činnost snížila biologickou rozmanitost, změnila složení ovzduší, zeslabila životně důležitou ozonovou vrstvu, výrazně ovlivňuje globální klimatický systém. Rozdíl proti minulým epochám je tak zásadní, že se o naší době mluví jako o antropocénu, novém geologickém období, kdy se rozhodující přírodní silou stali lidé. Žijeme na planetě, kterou si lidé podmanili.“ (Moldan, 2009, s. 7).

Vztahy člověka a přírody se tvoří od začátků společného soužití těchto dvou prvků. Historicky jsou v těchto vztazích významné tři milníky („revoluce“). První byla „Paleolitická revoluce“, která přišla přibližně před 150-200 tisíci lety, když se objevil nám podobný druh (homo sapiens sapiens). Druh velice podobný člověku, jak ho známe dnes, spolu s větším objemem mozku a výrazně vyšší inteligencí dnes (Moldan, 2009, s. 10-15).

Druhá revoluce (Neolitická) přišla před přibližně 20 000 – 15 000 lety. Doba ledová začala ustupovat a lidé postupně přešli od lovu a sběru k zemědělství. Neolitem tedy začíná „zemědělská civilizace“. Hlavními centry tohoto směru se stala oblast Středního východu (pšenice), Čína (rýže a proso) a Latinská Amerika (kukuřice). Nový způsob zajišťování potravy byl daleko produktivnější oproti předchozím a to vedlo ke změně lidské společnosti. Lidé se nemuseli nadále přesouvat za obživou, ale mohli se usadit, založit stálá obydlí a následně celé osady. Nastala „populační exploze“, lidé přibývali a migrovali do dalších oblastí. Ne na všech místech se však zemědělství uchytilo. Například místa s bohatými lovišti ryb (Britská Kolumbie, američtí indiáni nebo Austrálie). Společně s větším množstvím obyvatel nastala hierarchizace společnosti, vznikají nové profese, organizační útvary následně i orgány státní spolu s panovníkem (Moldan, 2009, s. 10-15).

Tohle vše bylo spojeno také s technickým pokrokem, který vyústil ve třetí milník „průmyslové revoluce“ neboli „antropocén“ (Moldan, 2009, s. 10-15).

„Antropocén začal zdokonalením parního stroje v roce 1784 a masivním využíváním fosilních paliv, ale různí autoři posunují jeho počátek dále do minulosti či naopak do minulého století, třeba do neolitu, do vzestupu římského impéria či na konec druhé světové války“ (Vesmír, 2016).

Hlavními znaky antropocénu jsou extrémní zásahy do přírody na velkých plochách, čímž se rozumí např. velkoplošné odlesňování, vypalování porostů, úprava vodních toků atd. Dalším ze zásadních znaků antropocénu je narušení přírodních cyklů. Člověk ovlivňuje geochemické cykly více než přírodní procesy přirozeně samotné. Prvky jako síra, křemík, uhlík, fosfor, dusík nebo těžké kovy jsou daleko více ovlivněny člověkem nežli samotnou přírodou. Tomuto následuje „neofytizace“ (stěhování nových rostlin). Na Zemi vymírají, upadají, mění se celé ekosystémy, právě díky lidskému přičinění. Těmito změnami se mění, často drasticky, podoba mnohých částí světa (Vesmír, 2016).

3.2 Ničení naší planety

My (lidé) hledíme v dnešní době zejména na prosperitu, blahobyt a „štěstí“, ale jen málokdo si uvědomuje, díky čemu se nám právě těchto věcí dostává. Ze všech stran, zejména těch politických, nám všichni slibují, že oni jsou ta správná volba, a právě díky nim se nám dostane našeho vytouženého blahobytu. Dovolím si zmínit známý slogan „Ano, bude líp“. Bohužel nám již nesdělí, za jakou cenu tento blahobyt bude (Keller, 2005).

Největším problémem tohoto faktu je ovšem to, že my sami podporujeme tuto politiku a tyto principy. My sami vidíme, co konání nás všech způsobuje a přehlízíme to. Minimálně většina z nás. Přitom způsoby, jakými nám příroda ukazuje, že je něco špatně, jsou naprosto zřetelné. Ale i přesto to pro mnohé z nás není dost, abychom se alespoň minimálně snažili naší planetě odměnit za její dary nám a odvděčili jsme se jí tím, že toho nebudeme zneužívat a budeme si vážit toho, co nám poskytuje (Keller, 2005, s. 11).

3.2.1 Populace

Jedním z hlavních světových problémů je neustále zvyšující se populace. Tento trend byl na vrcholu v 60. letech minulého století a od této doby má mírně klesající tendenci, která se předpokládá i nadále (Moldan, 2009).

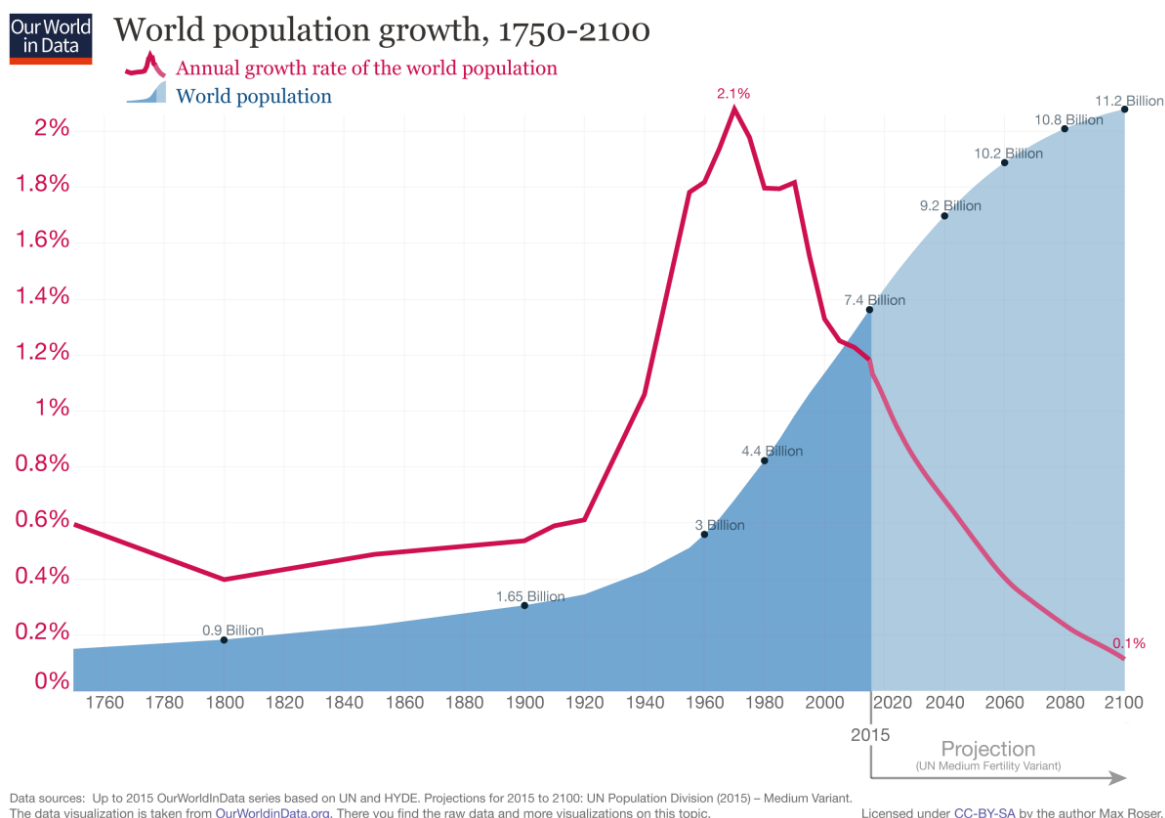
Zásadní otázkou je, kolik lidí naše planeta dokáže uživit. Spekuluje se nad tím, že tato hranice leží na čísle deseti miliard lidí. Více by naše planeta dle předpokladů neměla zvládnout, proto se ve společnosti zvyšuje tlak na téma přelidnění (Jelínková, 2019).

Anglický ekonom Thomas Robert Malthus upozornil již roku 1798 na princip růstu populace. Potravní zdroje rostou lineárně (1-2-3-4), avšak populace roste geometricky (1-2-4-16). Touto myšlenkou zásadně předběhl dobu, jelikož v té době tato otázka ještě nebyla aktuální. Jeho teorie nebyla jen prostý výmysl. Byla založena na pokroku ve zdravotních a hygienických podmínkách, které se postupem času zlepšovaly, a tím klesala zejména úmrtnost novorozenců a dětí (Jelínková, 2019).

Jak již bylo zmíněno, tak v dnešní době není růst lidské populace na světě tak enormní jako byl v 60. a 70. letech minulého století. Porodnost v Africe a Asii stále zůstává velmi vysoká. Nutná zmínit je zejména Indie, kde připadá stále vysoká hodnota indexu dětí na jednu ženu, a to 2,4. Indie projevuje snahu tento trend změnit a daří se jí. Roku 1966 byla zmíněná hodnota dokonce 5,7. Dnes již v Indii bere spousta žen antikoncepci, a tím pomáhají tento růst zpomalit. V Africe se bohužel zpomalení nedaří tak dobře jako v Indii a země jako Nigérie a Demokratická republika Kongo „rostou“ závratnou rychlostí (Jelínková, 2019).

Způsobů řešení tohoto problému je několik. Od radikálních řešení, kdy bylo navrhované záměrné šíření nemocí za účelem vymírání lidí a někteří lidé i toto shledávali jako etické, následované prostředky způsobující neplodnost, které by se přidávaly například do pitné vody. Dále se nabízí osvěta v podobě kampaní pro antikoncepci, která dokáže účinně předejít nechtěným ratolestem. Spekulativním opatřením je například omezení, které platilo v Číně, a to pravidlo maximálně jednoho dítěte. Zde se však střetáváme s omezováním základního práva zplodit potomka (Jelínková, 2019).

Druhým pohledem po „omezování“ plodnosti je zefektivňování pěstování, výroby a využití potravin. Díky technologiím se stále zvyšuje efektivita pěstovaných potravin na plochu. Velmi důležitá je také práce s tím, co vypěstujeme/vyrobíme, protože značná část dále končí v odpadcích, jelikož plýtváme a neumíme s tím zacházet rozumně (Jelínková, 2019).

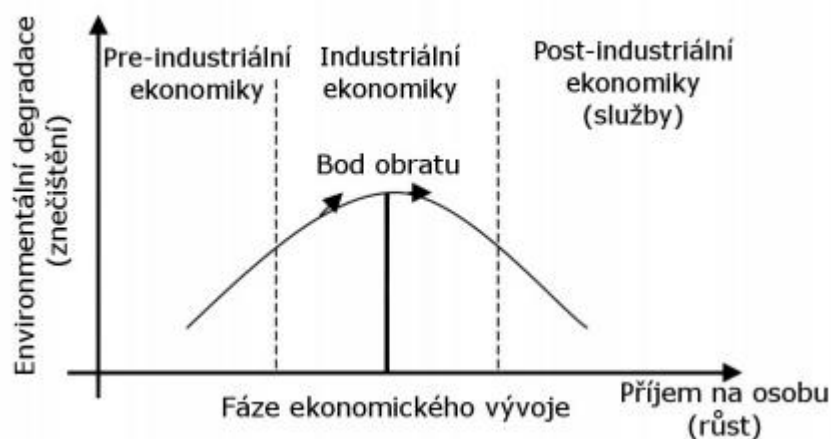

Obrázek 1 Vývoj světové populace od roku 1750 (Reichman, 2016)

Další pohled nám přináší například Konrád Lorenz, který k tomuto tématu dodává jistý etický a více lidský směr. Konkrétně spojitost mezi hustotou obyvatel na jednom místě a mírou společenskosti a „vyjadřování lásky“ k druhým. Kdy například ve městě, kde se neustále pohybujeme ve vyloženě přelidněných prostorech se naše „milování bližního svého“ neprojevuje v podstatě vůbec, ba naopak se lidé chovají spíše odtažitě a jsou rádi za „svůj klid“, natož na vesnici, kde najdeme pár obyvatel na relativně velkém prostoru, se k sobě chovají daleko přátelštěji, vstřícněji a sami takový kontakt vyhledávají (Lorenz, 1973).

Kuznětsova environmentální křivka

Tato křivka popisuje vztah mezi ekonomickým růstem a zátěží životního prostředí. Dle křivky v určité fázi ekonomického vývoje dojde k bodu zvratu, kdy se do popředí dostávají místo těžkého průmyslu spíše služby, IT a další k přírodě daleko šetrnější zdroje obživy. S rostoucím bohatstvím je ovšem spojena řada dalších efektů. Pro tuto kapitolu lze zmínit zejména jeden, a to s rostoucím bohatstvím klesá porodnost (Ač, 2013).

Obrázek 2 Kuznětsova environmentální křivka (Ač, 2013)

3.2.2 Odpady

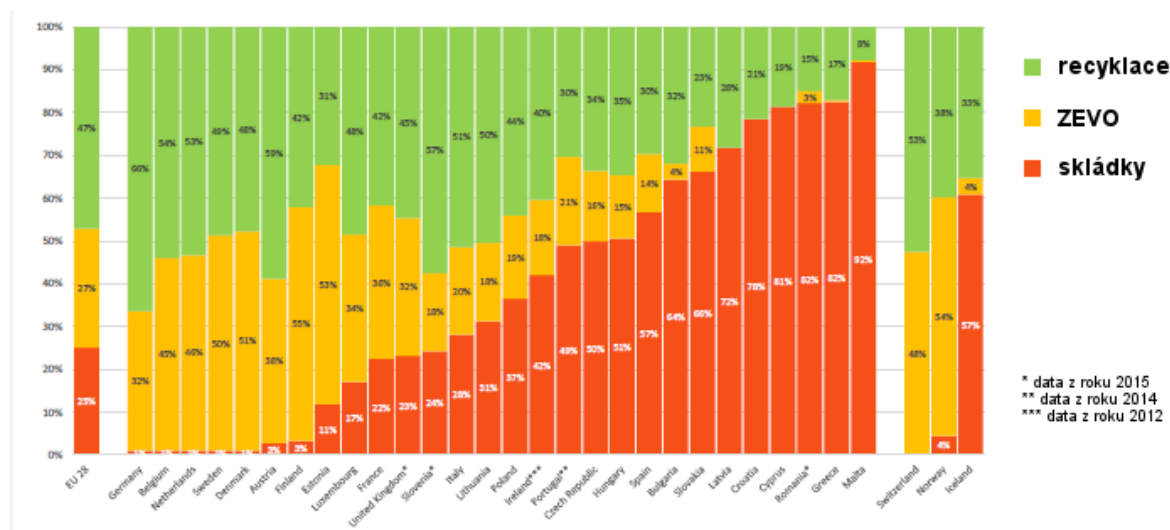
Když se podíváme do přírody, tak tam funguje koloběh, kdy se v podstatě veškeré látky v koloběhu poháněném sluneční energií vrátí zpět a poslouží k dalšímu fungování ekosystému, tím pádem je v zásadě bezodpadová (Moldan, 2001).

„Při srovnání čtyř průmyslových zemí bylo zjištěno, že celkový látkový tok ekonomikou je mezi 46-86 t/obyv. rok. To znamená, že například každý německý občan „spotřebuje“ – přesněji řečeno způsobí tok – 86 tun různých materiálů každý rok“ (Moldan, 2001, s. 70).

Odpady (tuhé, plynné, kapalné) jsou způsobeny zejména jednosměrným látkovým tokem, který lze vyjádřit takto - surovina > produkt > užití > odpad. Z tohoto lze vyčíst, že se nejedná o koloběh, ba o právě zmíněný jednosměrný tok, kdy se „použité“ suroviny v podobě výrobků stávají na konci svého „života“ odpadem, který končí například na skládce a zůstane dál nevyužit. Zároveň v každé fázi tohoto toku vzniká odpad. Množstvím odpadu jde vyjádřit efektivitu nakládání s materiály (Moldan, 2001).

Při ukládání a zbavování se odpadů nastává několik nepříznivých příčin. V zásadě při jakémkoli způsobu vzniká „dodatečná“ zátěž přírody v podobě spalin při spalování ve spalovnách, emise skleníkových plynů ze skládek a při zpracování organických látek, zápach a nepříznivý dopad na krajinu z hlediska estetiky, velká plocha využitá pro tato zařízení a další (Moldan, 2001).

Jedním z nástrojů pro alespoň částečnou eliminaci těchto dopadů je recyklace. Recyklovat jde velká část odpadů, která momentálně končí nevyužitá. V zemích EU se podíl recyklace základních surovin (papír, sklo, plast) pohybuje nad hranicí 50 procent. Další prostředek je ZEVO (Zařízení pro energetické využití odpadů). ZEVO má speciální a přísnější pravidla pro únik emisí při zpracování odpadu (ČEZ, 2019), (Moldan, 2001).

Obrázek 3 Způsob nakládání s odpady v Evropě (ČEZ, 2019)

3.3 Udržitelný rozvoj

„Starost a péče o přírodní zdroje a životní prostředí je přirozenou součástí života od počátků lidstva“ (Moldan, 2009, s. 88).

Již v dávné minulosti lze najít mnoho zmínek o snaze chránit přírodu, kterou máme k dispozici. Je možné najít případy ze Starého Říma a Řecka, Egypťanů či Sumerů, kdy kritizovali zejména kácení lesů (Moldan, 2009, s. 88-97).

Zájem o ochranu přírody a životního prostředí jako takový však najdeme až v 19. století. V očích většiny z nás žije představa, že naši předci (zemědělci) měli pozitivní vztah

k přírodě a snažili se dodržovat zákony přírody. Opak je ovšem pravdou, samozřejmě museli přírodu dobře znát a přizpůsobit se jí, avšak o ochranu přírody nešlo ani z daleka (Moldan, 2009, s. 88-97).

„V romantické literatuře, malířství i v jiných uměleckých disciplínách se často objevuje téma přírody, zde můžeme vystopovat počátky snah o její ochranu. Ne náhodou se teoretickým základem ochrany životního prostředí stala ekologie, přírodovědná disciplína, kterou založil v 60. letech 19. století Ernst Haeckel“ (Moldan, 2009, s. 88)

Během 20. století se stala řada událostí, které poukázaly na závažnost problematiky životního prostředí. Na konferenci OSN o lidském životním prostředí ve Stockholmu, která byla zahájena 5. června 1972 (dnes Mezinárodní den životního prostředí), proto vznikla „Stockholmská deklarace“ (Moldan, 2009, s. 88-97).

3.3.1 26 principů Stockholmské deklarace

1. Lidská práva musí být uplatněna, apartheid a kolonialismus odsouzen.
2. Přírodní zdroje musí být chráněny.
3. Schopnost země vyrábět z obnovitelných zdrojů musí být zachována.
4. Neporušená příroda musí být zachována.
5. Neobnovitelné zdroje musí být sdíleny a nesmí dojít k jejich vyčerpání.
6. Znečištění nesmí překročit asimilační kapacitu životního prostředí.
7. Musí být zabráněno znečištění oceánů.
8. Je potřeba podpořit vývoj ke zlepšení životního prostředí.
9. Rozvojové země proto potřebují pomoc.
10. Rozvojové země potřebují přiměřené ceny pro vývoz, aby zabezpečily ochranu životního prostředí.
11. Politika životního prostředí nesmí bránit rozvoji.
12. Rozvojové země potřebují peníze na rozvoj v oblasti životního prostředí.
13. Je potřeba integrované plánování rozvoje.
14. Racionální plánování by se mělo řešit konflikty mezi životním prostředím a rozvojem.

15. Lidská sídla musí být plánována na odstranění problémů v oblasti životního prostředí.
16. Vlády by měly plánovat své vlastní příslušné populační politiky.
17. Vnitrostátní orgány musí plánovat hospodaření s přírodními zdroji států.
18. Věda a technologie musí být použity pro zlepšení životního prostředí.
19. Environmentální výchova má zásadní význam.
20. Výzkum životního prostředí musí být podporován, a to zejména v rozvojových zemích.
21. Státy mohou využívat své zdroje, jak chtějí, ale nesmí ohrozit ostatní.
22. Je třeba zajistit kompenzace ohroženým státům.
23. Každý národ musí stanovit své vlastní standardy.
24. V mezinárodních otázkách je třeba nastolit spolupráci.
25. Mezinárodní organizace by měly přispět ke zlepšení životního prostředí.
26. Zbraně hromadného ničení musí být odstraněny (Moldan, 2009, s. 89).

Stockholmská deklarace byla základním kamenem pro celosvětový vývoj politiky ochrany životního prostředí. Vznikla řada projektů napříč světem, které měly za úkol starat se o životní prostředí. Ve spoustě států byla založena ministerstva pro ochranu přírody. Začaly se postupně vytvářet zákony, které upravovaly množství výstupu znečišťujících látek jednotlivých odvětví průmyslu a hospodářství v podobě odpadních vod, nebezpečných odpadů, vypouštění emisí, ale také ochrana konkrétních částí přírody. Většina těchto omezení byla pouze na množství odpadu, které jednotlivé subjekty produkují (tzv. end-of-pipe), nikoli však předcházení vzniku veškerých těchto způsobů znečišťování (Moldan, 2009, s. 88-97).

Dalším zásadním problémem Stokholmské konference byl rozpor mezi hospodářským rozvojem a ochranou životního prostředí. Kdy z modelu, který vycházel z publikace Donelly H. Meadowsové a spol. (Limits to grow, 1972), vyšel závěr, že paralelně s hospodářským růstem roste exponenciálně i spotřeba přírodních zdrojů a znečištění, což je dlouhodobě neudržitelná varianta. Tím pádem vznikl velký rozpor mezi podporou růstu ekonomiky a zároveň chráněním životního prostředí (Moldan, 2009, s. 88-97).

O vyřešení tohoto rozporu se pokusila OSN. Na valné hromadě roku 1983 byla ustavena komise pro životní prostředí a rozvoj, která měla za úkol prošetřit vztah mezi ochranou životního prostředí a hospodářským rozvojem. Tato komise roku 1987 vydala, pod vedením norské ministerské předsedkyně Gro H. Brundtlandové závěrečnou zprávu „*Naše společná budoucnost*“. Závěr této zprávy říká: Ekonomický rozvoj se nesmí zastavit, ba naopak urychlit, změnit podobu a stát se trvale udržitelným (Moldan, 2009, s. 88-97).

Základní principy, které tato komise pokládala za stěžejní patří: oživení hospodářského růstu, změna kvality růstu, uchovávat a obohacovat základnu přírodních zdrojů, udržitelná úroveň populace, změna orientace techniky a odstranění jejich rizik, při rozhodování dávat větší zřetel na ekologické aspekty a dopady a větší mezinárodní spolupráci (Moldan, 2009, s. 88-97).

„Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí naplnění potřeb současné generace, aniž by byla ohrožena možnost naplnění potřeb generací dalších“ (Moldan, 2009, s. 94).

Velmi těžko jde předpovídat jaké potřeby a v jaké míře mají lidé teď, natož jaké bude mít další generace, avšak stále je to velice důležité východisko, jak z pohledu etiky vzhledem k nadcházejícím generacím i generacím ještě nenarozených, tak z pohledu časové omezenosti ve smyslu prakticky nekonečného trvání (Moldan, 2009, s. 88-97).

Celá závěrečná zpráva měla asi 300 stran. Bylo však jasné, že to není dostačující pro jasné vysvětlení všech principů udržitelného rozvoje. Proto bylo na tzv. „*Summitu Země*“, který se konal 20 let po Stockholmské konferenci, roku 1992 v Brazilském Riu de Janeiro konferencí vypracován plán „*Agenda21*“, který měl přibližně 1000 stran. Konference se řídila heslem „*V našich rukou*“. Faktem bylo, že dosud nebyla jediná země ani odvětví, ve kterých by se dalo mluvit o udržitelném rozvoji (Moldan, 2009, s. 88-97).

„Jedinou cestou vpřed je sladění ekonomického rozvoje s ekologickými principy.“ (Moldan, 2009, s. 94).

Agenda 21 říká, že by se měl dále rozvíjet ekonomický růst, ale rozvoj musí pokračovat směrem kvalitativním, nikoli kvantitativním, kdy bude stoupat úroveň lidského blahobytu, aniž bude ničit bohatství přírody a kvalitu prostředí. Zároveň by měl být spravedlivý z pohledu sociálního a brát zřetel na rozvojové státy (Moldan, 2009, s. 88-97).

Navržené postupy však nebraly v potaz aspekty sociální, kulturní, politické a zároveň byly velmi preskriptivní. Zcela se odpoutala od myšlenky deklarace z Rio de Janeiro, a to pozice člověka jako prvního ve střetu zájmů s udržitelným rozvojem (Moldan, 2009, s. 88-97).

Dalším milníkem byla konference v Kodani, tzv. „Sociální summit“, který se konal roku 1995, zveřejněnou závěrečnou zprávou zdůraznil význam sociálního pilíře udržitelného rozvoje. Také to byl základ pro rozdělení udržitelného rozvoje na tři pilíře (sociální, ekonomický a environmentální) (Moldan, 2009, s. 88-97).

Obrázek 4 - Tři pilíře udržitelného rozvoje (Udržitelný rozvoj, 2015)

Zásadní zásluhy ve vývoji udržitelného rozvoje má také velký „Summit tisíciletí“ v New Yorku, kdy bylo přijato 8 cílů milénia (rozvojové cíle tisíciletí), které definovaly celosvětové cíle do roku 2015 (Moldan, 2009, s. 88-97).

1. Odstranit extrémní chudobu a hlad.
2. Dosáhnout základního vzdělání pro všechny.
3. Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti.
4. Snižit dětskou úmrtnost.
5. Zlepšit zdraví matek.
6. Bojovat s AIDS/HIV, malárií a dalšími nemocemi
7. Zajistit udržitelný stav životního prostředí.
8. Budovat světové partnerství.

(Moldan, 2009, s. 88-97).

Agenda rozvojových cílů tisíciletí se zaměřuje zejména na vymícení chudoby a zlepšení životních podmínek pro lidi v rozvojových zemích. Jeden z cílů se zaměřuje vyloženě na enviromentální udržitelnost a prakticky všechny další cíle mají také přesah do životního prostředí (Moldan, 2009, s. 88-97).

Na dalším stupni koncepce udržitelného rozvoje se zasloužil Světový summit udržitelného rozvoje, který se konal roku 2002 v Johannesburgu, kdy se nově přijatým faktem stal společný cíl, a to „rozvoj“ je kladný vývoj žádoucím směrem k lepšímu stavu. Aby však mohl dlouhodobě fungovat, musí být brány v zřetel všechny faktory. Z hlediska ekonomického by se mělo hledět zejména na nutnost zachování základního kapitálu při veškeré hospodářské činnosti a využívání jen vyprodukovaného zisku. Sociální hledisko by se mělo zaměřit hlavně na odstranění chudoby, zlepšování zdraví a s tím spojené zvyšování průměrného věku, zmenšení výskytu nemocí nebo třeba zajištění větší vzdělanosti, lidských práv a svobod. Třetí a poslední hledisko - enviromentální říká, že veškerá naše hospodářská činnost a celkově lidský rozvoj závisí na přírodě a jejích zákonech. Summit přijal Johannesburgský implementační plán, který má za úkol přispět v postupu udržitelného rozvoje (Moldan, 2009, s. 88-97).

3.3.2 Evropská unie

Evropská unie se na udržitelném rozvoji podílela prostřednictvím mnoha dokumentů a prohlášení, např. v Lisabonské smlouvě nebo aktuální Agenda OSN pro rozvoj 2030, kterou přijali čelní představitelé v roce 2015. Tato Agenda nebyla přijata pouze Evropskou unií, ale globálně. Agenda stanovuje 17 cílů udržitelného rozvoje, kam patří zejména vymýcení chudoby a dosažení udržitelného rozvoje do roku 2030 na celém světě, aby bylo zabezpečeno, že nebude nikdo opomenut (Udržitelný rozvoj, 2017).

Obrázek 5 – 17 cílů udržitelného rozvoje (Cíle udržitelného rozvoje, 2015)

3.3.3 Česká republika

Česká republika přijala svou strategii udržitelného rozvoje s příchodem do Evropské unie a to roku 2004. Od té doby prošla několika aktualizacemi a momentálně se ČR řídí převzatou verzí Agendy pro rozvoj 2030, a to Strategickým rámcem Česká republika 2030 (Udržitelný rozvoj, 2015).

Obrázek 6 - ČR 2030 (Udržitelný rozvoj, 2015)

3.3.4 Strategický rámec 2030 (ČR 2030)

Tento dokument je klíčovým pro udržitelný rozvoj a kvalitu života v ČR. Jasně formuluje cíle pro každou z oblastí. Jejich působnost spadá i na menší celky v regionech, města, obce a přispívá tak k jejich rozvoji. Za jednotlivé kroky vedoucí ke splnění těchto cílů zodpovídají příslušné státní orgány, ministerstva a Úřad vlády ČR. Strategický rámec však není cílen jen na veřejnou správu, ale nabádá všechny občany a firmy k plnění těchto principů (Udržitelný rozvoj, 2015).

3.3.4.1 Šest klíčových oblastí strategického rámce „ČR 2030“

Strategický rámec „ČR 2030“ definuje 6 základních a klíčových cílů, od kterých se odvíjí principy, jakými by se Česká republika měla řídit k jejich dosažení. Celá tato kapitola vychází z článku Daniela Svobody (Strategie „Česká republika 2030“, 2017), pokud není uvedeno jinak.

1. Lidé a společnost – soudržná společnost vzdělaných, odpovědných a aktivních obyvatel

Česká republika má univerzální systém sociální ochrany, stabilní systém veřejného školství s vysokou úrovní vzdělanosti, kvalitní a dostupnou zdravotní péčí. Nezaměstnanost klesá, ale roste podíl dlouhodobě nezaměstnaných. V určitých skupinách občanů je vysoké ohrožení chudobou, stále aktuální je i genderová nevyváženost. Zázemí, ve kterém rostou „naše“ děti velice významně ovlivňuje jejich podmínky pro dosažení vzdělání, a to jak z hlediska ekonomického, tak i sociálního.

Cílem do roku 2030 je navýšení investic do prevence a zdravotní gramotnosti s čímž se pojí i podpora lidí, kteří tyto myšlenky budou předávat. Podpora zaměstnanosti prostřednictvím rozvoje zelené a stříbrné ekonomiky a dalších oblastí, díky čemuž se rozšíří nabídka trhu práce.

Zelená ekonomika

S rostoucím rizikem nedostatku přírodních zdrojů se vlády a organizace stále více snaží podpořit zmírnění a omezení poškozování těchto zdrojů. Stávající podpora spočívá například v podpoře šetrnějšího zemědělství, lepším hospodařením se zdroji a vodními zdroji nebo inovace v této oblasti (Zelená ekonomika, 2015).

Stříbrná ekonomika

„Tzv. „Stříbrnou ekonomiku“ lze definovat jako ekonomické příležitosti vyplývající z veřejných a spotřebitelských výdajů v souvislosti se stárnutím populace a specifickými potřebami obyvatel ve věku nad 50 let“ (Stříbrná ekonomika, 2015).

2. Hospodářský model – inovativní a zdrojově šetrná tržní ekonomika, založená na spolupráci mezi sektory

Ekonomika by měla najít jiné zdroje nežli zahraniční investice, které mohou s postupujícím časem klesat. S tím je velmi úzce spojena podpora malých, středních, ale i velkých podniků při inovacích pro technologie, které se zaslouží o omezení růstu spotřeby zdrojů a energie. Tato opatření mají smysl pro jeden z cílů, a to zrušení závislosti ekonomického růstu a růstu materiální a energetické spotřeby.

3. Odolné ekosystémy – hospodářství zajišťuje kvalitní produkci s ohledem na přírodní limity a klima

Česká příroda je zatěžována intenzivním zemědělstvím a lesnictvím, což ovlivňuje kvalitu půdy, její schopnost zadržovat vodu a postupnou degradaci. Značná část povrchových vod je znečištěna odpadními vodami a díky neschopnosti zadržovat vodu i splachy z polí.

Do roku 2030 je cílem dosáhnout postupného zlepšování technologií a přístupů k obhospodařování půdy, kdy se bude dbát na zvyšování výnosnosti půdy, používáním více organického hnojení v podobě zachycování vzdušného dusíku pomocí rostlin a zadržování vody. Společně s tím souvisí i rozvoj venkova, který pomůže ve vyváženém rozvoji krajiny.

4. Obce a regiony – odpovědné využívání území a harmonický rozvoj obcí a regionů, územní soudržnost

Jedním z hlavních problémů měst, obcí a celých regionů je v „suburbanizaci“, čímž se rozumí růst příměstských oblastí, kdy se často lidé z centra města nebo naopak ze vzdálenějších míst stěhují do příměstských částí, aby bydleli v dosažitelné vzdálenosti svého pracovního místa, ale zároveň nebyli přímo v jádru města. Tím vznikají komplikace zejména v dopravě, tím i možné zhoršení zdravotních podmínek právě jejím vlivem. Spolu s růstem příměstských částí dochází v podstatě k rozšiřování města jako takového, a tím vznikají problémy na úrovni místních samospráv, které poté vzhledem k nejasnostem v kompetencích a stále komplexnějším prostředím mají problém s organizací a řízením své oblasti.

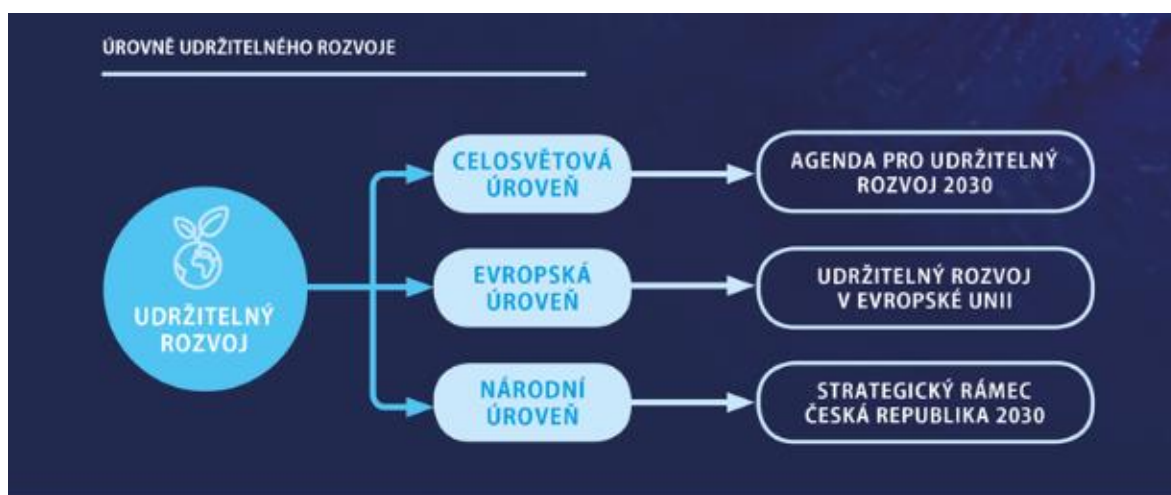
5. Globální rozvoj – Česká republika přispívá k prosazování principů udržitelného rozvoje v EU a ve světě

„Česká republika se hlásí ke své zodpovědnosti a bude dále spolupracovat na rozvoji globálního prostředí příznivého pro prosazování udržitelného rozvoje. Bude pravidelně vyhodnocovat dopady domácích politik na rozvoj v ostatních zemích a posílí koordinaci vystupování v rámci mezinárodních organizací“ (Strategie „Česká republika 2030“, 2017).

6. Dobré vládnutí – participativní veřejné politiky podporují kvalitu života obyvatel a udržitelný rozvoj

Základním předpokladem rozvoje je „dobré“ vládnutí. Politická participace v naší zemi vážne. Nepříliš dobře funguje spolupráce rozdílných úrovní veřejné správy, schopnost rozhodovat z hlediska dlouhodobého horizontu času, nízká zřetel na dění v zahraniční politice a nedostatečná schopnost inovovat vládnutí jako takové.

S rokem 2030 by měl být zaznamenán pokrok ve všech výše zmíněných problémech, včetně vývoje v oblasti sdílení dat a informací jak ve veřejné správě, tak i cestou k občanům.

Obrázek 7 Schéma udržitelného rozvoje (Indikátory udržitelného rozvoje, 2018)

3.3.5 Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj je jedním z ústředních orgánů státní správy České republiky, který se stará o problematiku v oblastech stanovených příslušnými právními dokumenty. Vzhledem ke škále pravomocí, kompetencí a odpovědností za správu finančních prostředků hraje ve státní správě významnou roli. Ministerstvo pro místní rozvoj bylo zřízeno 1. listopadu 1996.

Pole působnosti ministerstva pro místní rozvoj:

- regionální politiky
- politiky bydlení
- rozvoje domovního a bytového fondu

- nájmu bytů a nebytových prostor
- územního plánování
- stavebního řádu
- vyvlastnění
- investiční politiky
- cestovního ruchu
- veřejné dražby a realitní činnosti
- pohřebnictví

(Ministerstvo pro místní rozvoj, 2019).

3.3.6 Tři pilíře udržitelného rozvoje

Tři pilíře udržitelného rozvoje jsou základním rozdělením udržitelného rozvoje podle hlavních zájmů této myšlenky. Tato kapitola čerpá z těchto třech zdrojů: Knihy Bedřicha Moldana - Ekologická dimenze udržitelného rozvoje (1996), webových stránek Ústavu územního rozvoje (2006) a webových stránek projektu Týden udržitelnosti (2018)

Ekologický pilíř

Pro trvalou udržitelnost životního prostředí musí toky materiálu a energie splňovat tři základní podmínky.

- Intenzita využívání obnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost jejich regenerace
- Intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost, s níž jsou vyvíjeny jejich trvale udržitelné obnovitelné náhrady.
- Intenzita znečišťování nepřesahuje asimilační kapacitu životního prostředí.

Na přírodních zdrojích jsme závislí, proto je tak důležité o ně pečovat, chránit je a chovat se k nim tak hospodárně, jak je možné a udržitelné. Ať jde o materiály jako je dřevo, nerosty, fosilní paliva, ale i vodu, půdu, vzduch a spousty dalších, bez kterých si dnes třeba ani nedokážeme představit náš život a život na Zemi celkově.

Dosavadní vývoj moderní průmyslové společnosti tyto podmínky nesplňuje. Ekonomický růst je na úkor přírodních zdrojů, které spotřebováváme, využíváme, ničíme a znečišťujeme více než je udržitelné. Při sledování indikátorů udržitelného rozvoje zjistíme,

že největší úsilí na ochranu přírody vynakládají země vyspělé sociálně i ekonomicky. Na druhou stranu stejné země také nejvíce zatěžují životní prostředí, což vede k jejich vyspělosti, čímž ve výsledku stejně více prohlubují nevyrovnanost této „rovnice“ mezi člověkem a přírodou.

Hlavními nástroji pro naplňování této strategie slouží zejména legislativní opatření na všech úrovních. Počínaje regionálními a konče dohodami v celosvětovém měřítku. Například chráněním určitých oblastí (národní parky, CHKO), omezení z hlediska výstavby skrze limity v územním plánování nebo maximální povolené množství znečištění, které mohou jednotlivé subjekty způsobovat.

Ekonomický pilíř

Zásadním principem v ekonomickém pilíři je samozřejmě ekonomický růst, avšak v tomto případě se bavíme o růstu, který nebude závislý na větší zátěži životního prostředí. Důležitý v tomto ohledu je tedy důraz na pokroky v oblastech vědy, techniky a pokroku v technologiích a technologických přístupech celkově. Vývoj v těchto sektorech nám dokáže přinést další přístupy pro intenzifikaci, automatizaci, organizaci práce a tím zefektivnění lidské práce, které se stává více kvalitní a produktivní. Díky těmto inovacím dokáže naše ekonomika růst, ale bez většího úkoru na životní prostředí.

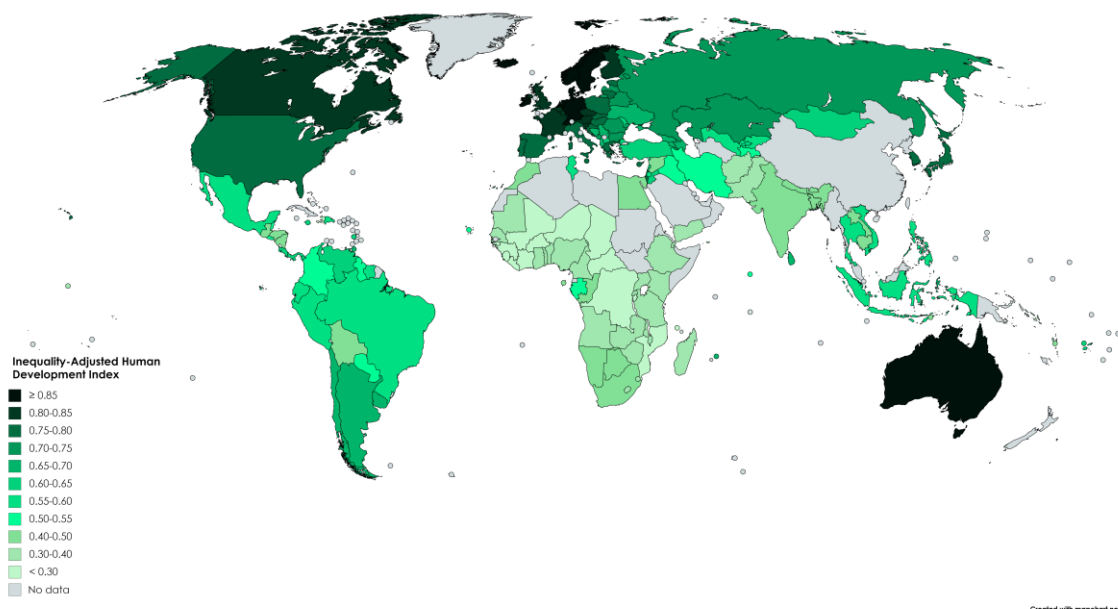
Sociální pilíř

„K trvalé sociální udržitelnosti musí být kombinace populace, kapitálu a technologie ve společnosti konfigurována tak, aby životní úroveň každého jednotlivce byla adekvátní a bezpečná“ (Vymezení pojmu udržitelný rozvoj, 2006, s. 3).

Přesto, že se v dnešní době setkáváme s materiálním růstem, tak tomu neodpovídá růst štěstí a sociální spokojenost lidí. Dnešní společnost preferuje v mnohých případech na místo tolerance nenávisť, zášť, či dokonce agresivitu. Společně s tím je tento přístup často podporován, ať už přímo nebo skrytě, médii, politickými stranami i jednotlivci.

Společnost, která má být udržitelná by se měla chovat v podstatě přesně naopak. Lidé samozřejmě mají právo na vlastní názor, přesvědčení, víru, ale také na rozdíly v rase, pohlaví, národnosti a další, za které by nikdo neměl být zostuzován nebo vylučován ze společnosti. Všichni bychom si na této hladině měli být rovni. Lidé by měli respektovat, tolerovat a diskutovat názory ostatních nehledě na to, jak moc s nimi nesouhlasí.

Jedním z často používaných „metrů“ na posouzení stavu sociálního pilíře je HDI (Human Development Index – Index lidského rozvoje). Tento index je složen ze třech dílčích indikátorů (předpokládaná délka života při narození, přístup ke vzdělání (podíl gramotných v dospělé populaci a průměrná doba školního vzdělávání), hrubý produkt na obyvatele).

Obrázek 8 Index lidského rozvoje (Human development index, 2016)

3.3.7 Indikátory udržitelného rozvoje

Stejně jako ve všech oblastech, kde se snažíme o nějaký pokrok, nebo zlepšení je nezbytné tuto snahu nějakým způsobem sledovat a dokázat vyhodnotit, zda se daný směr a cíl daří plnit, či nikoli. Tento princip sledují v oblasti udržitelného rozvoje „Indikátory udržitelného rozvoje“ (Moldan, 1996).

V současné době se věnuje velká pozornost právě informacím a indikátorům udržitelného rozvoje. Počínaje Stockholmskou konferencí (r. 1972) se zájem o informace o životním prostředí zvýšil. Vznikl program UNEP (United Nations Environmental Program) sídlící v Nairobi. V rámci jeho působení vznikl také GEMS (Global Environmental Monitoring System – Globální environmentální monitorovací systém), který společně s dalšími organizacemi WHO (Světová zdravotnická organizace), WMO (Světová meteorologická organizace), FAO (Organizace pro výživu a zemědělství) nebo například nevládní mezinárodní organizace IUCN a WWF. Z hlediska shromažďování informací v Evropě je nutno zmínit EUROSTAT nebo EHK/UNECE (Evropskou hospodářskou komoru - United Nations Economic Commission for Europe). Díky EHK vznikla také důležitá mezinárodní úmluva „Ženevská úmluva o přenosu vzdušných škodlivin přes hranice států“. Na základě této úmluvy vznikl program EMEP (Kooperativní program pro monitorování s hodnocením přenosu škodlivin ve vzduchu přes hranice států v Evropě), který sleduje kvalitu ovzduší a později byl rozšířen o další programy, např. Program integrovaného monitoringu nebo Výzkum kritických zátěží (Moldan, 1996).

Dalším milníkem byla konference v Riu de Janeiro v roce 1992. Účastníci se shodli, že samotná ochrana životního prostředí je pouze dílčím článkem v udržitelném rozvoji, a proto je nutno sledovat daleko více indikátorů než pouze ty z oblasti životního prostředí. Hlavním prvkem v rozvoji zjišťování širšího spektra informací byla nově zřízená komise OSN pro udržitelný rozvoj, která později (r. 1995) představila nový program pro indikátory udržitelného rozvoje a na jeho seznamu jich bylo přibližně 130. Tyto vybrané indikátory představují hnací síly lidské aktivity, procesy a vzorce ovlivňující udržitelný rozvoj. Snaží se zachytit aktuální situaci, a také vlivy opatření, která jsou zaváděna. Vzhledem k rozmanitosti situací každé jednotlivé země se předpokládá, že ne vždy bude možno využít veškeré indikátory, proto si každá země zvolí takové indikátory, které vyplývají z jejich momentální situace, budoucích cílů a priorit (Moldan, 1996).

Roku 1994 vznikla Agentura pro životní prostředí v Kodani. Tato agentura vydala rozsáhlou publikaci o životním prostředí „Dobříš Assessment“. První konference evropských ministrů životního prostředí přišla s plánem zhodnocení životního prostředí v Evropě. Konference byla pořádána na popud tehdejšího československého federálního ministra životního prostředí Josefa Vavrouška. Z realizace tohoto plánu vzešla další paleta

indikátorů pro životní prostředí, které používá např. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) a pracuje na jejich rozvíjení (Moldan, 1996).

Na vývoji indikátorů udržitelného rozvoje se podílí jednotlivé státy, ale i mezinárodní nevládní organizace. Za zmínku stojí např. Holandské ministerstvo pro životní prostředí, které prezentovalo práci (roku 1993), již ovlivnila vývoj indikátorů celosvětově nebo WRI ve Washingtonu (Světový ústav zdrojů – World Resources Institute). Ten se řadí mezi špičkové pracoviště ve vývoji indikátorů. Periodicky každé dva roky publikuje „Světové zdroje“ (World Resources), což je pravděpodobně nejkomplexnější publikace v ohledu na indikátory trvale udržitelného rozvoje (Moldan, 1996).

Indikátory samozřejmě musí splňovat určitá kritéria. Jedná se o kvantitativní formu informací, které se pomocí měřítek dají posuzovat a hodnotit. Z hlediska trendů, pokroku a dosažení cílů. Indikátory poskytují, „správně“ agregovaná data pro jednotlivé úrovně rozhodování, čímž jsou použitelné pro všechny. Usnadňují komunikaci díky jasnému významu informací a zjednodušují data o složitých problémech (Moldan, 1996).

Sociální
Míra nezaměstnanosti (%)
Růst populace (%)
Spotřeba pohonných hmot (l/os)
Ekonomické
Růst HDP na osobu (%)
Čerpání nerostných surovin - (% z prokázaných zásob)
Poměr státního dluhu k HDP (%)
Environmentální (voda, půda, ostatní přírodní zdroje, ovzduší, odpady)
Spotřeba vody v domácnostech (m ³ /os)
Rozloha orné půdy (ha/os)
Zásoby dřeva (m ³)
Emise CO ₂ (t)
Produkce průmyslového a komunálního odpadu (t)
Institucionální
Počet zaměstnanců místních samospráv (počet/100 os.)

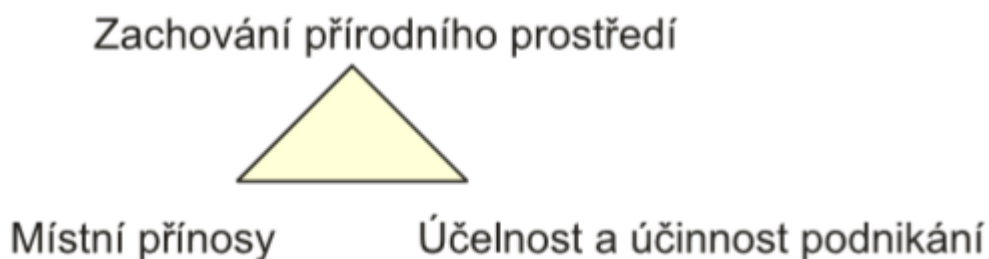
Obrázek 9 Částečný přehled indikátorů Komise OSN pro trvale udržitelný rozvoj (Moldan, 1996)

Pro Českou republiku je také stanoveno penzum indikátorů, které se sledují. V čele výboru pro výběr indikátorů je Český statistický úřad. Tuzemských indikátorů můžeme nalézt 192 (ČSÚ).

3.4 Udržitelný rozvoj venkova

Odlišnost udržitelného rozvoje venkova od udržitelného rozvoje jako celku, je jeho zaměření, které v oblasti venkova je zejména zabránění vylidňování a zachování kulturního a přírodního rázu krajiny (Šimková, 2003).

Udržet rozvoj venkova se všemi předpoklady udržitelného rozvoje je velmi komplexní a složitý problém. Nejde zde jen zabezpečení potřeb typu (dodávek energie, pozemních komunikací, obecně zaměstnanosti apod.) je také potřeba myslet na to, že okolní krajina slouží i jako obrana proti živelným pohromám, ale i na funkci krajiny pro další rostliny a živočichy, kteří podporují celkový koloběh přírody, a proto je velmi důležité vybrat správné obory a činnosti pro danou oblast při snaze současného plnění předpokladů pro uchování přírodního prostředí, zároveň podpora místních přínosů z hlediska ekonomicko-sociálního samozřejmě s účelným a účinným podnikáním (Šimková, 2003).

Obrázek 10 - Kritéria rozvoje venkovských oblastí (Šimková, 2003).

3.4.1 Význam venkovského prostoru v soudobé civilizaci

Vlivem tzv. „Třetí průmyslové revoluce“, při které dochází ke změnám v ekonomice zapříčiněné posunem od industriální k informační společnosti. Společně s tímto posunem vychází na světlo i nový světonázor, kdy si „nová“ informovaná, vzdělaná společnost uvědomuje svojí odpovědnost za naši planetu a společný zájem o její dlouhodobé

zabezpečení pro další generace z hlediska přírodních zdrojů, fungujících planetárních systémů a ekosystémů (Urbášková, 2012).

“Všechny vědecké disciplíny pomalu přichází k poznání, že ekologické myšlení je pro přežití nezbytné“ (Urbášková, 2012, s. 27).

Společně s tímto přístupem se mění i význam venkova v současném světě. Nové poznatky a zlepšení dostupnosti informací a komunikace, komplexnější mobilita a dostupnost, díky neustálému rozšiřování možností dopravy, ovlivňuje podobu současného venkova. Prohlubuje se tím spolupráce venkova a města, soukromého a veřejného sektoru a také celková spolupráce na hladině místní, národní i globální. Zejména v oblasti rozvoje zemědělství, lesnictví, turistického ruchu, řemesel, obchodu, služeb pro obyvatele a dalších (Urbášková, 2012).

„Restrukturalizace průmyslu, transformace zemědělství, nové výrobní technologie, nové formy komunikace, rozvoj aktivit v čase a prostoru změnily způsob života venkovských obyvatel, jejich myšlení i postoj k budoucnosti. Změnila se organizace a technika zemědělské výroby, zvýšila se mobilita venkovských obyvatel a dostupnost informací, což přispělo ke zvýšení atraktivity venkova nejen po stránce hospodářské, ale i duchovní a kulturní“ (Urbášková, 2012, s. 27).

3.4.2 Způsoby podpory udržitelného rozvoje venkova

Ze složitých a neustále se měnících podmínek vyvstává nový závěr. Venkovský vývoj nelze nechat „na pospas“ samovolnému vývoji, nýbrž je nutné ho řídit, zejména účinnou lokální politikou.

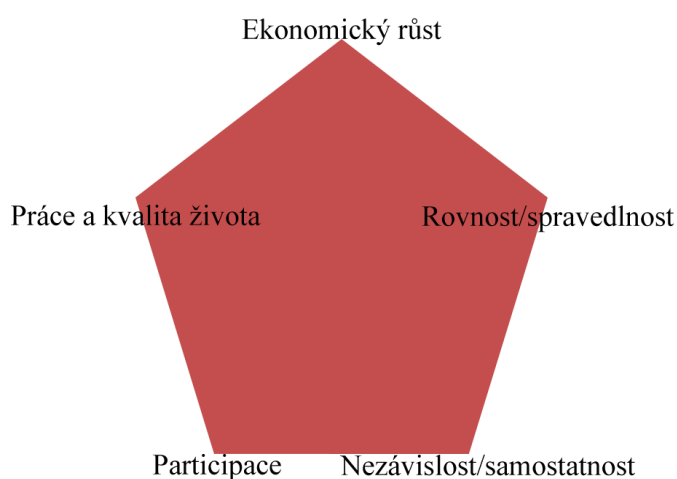
Stejně jako udržitelný rozvoj obecně, tak i udržitelný rozvoj venkova má své vlastní, blíže specifikované způsoby pro podporu rozvoje.

Faktory	Výborné	Dobré	Dostatečné	Nedostatečné	Žádné	Bez odpovědi
Příležitost k zaměstnání	1,04	13,40	21,36	50,61	13,16	0,43
Dopravní spojení	3,79	27,42	30,35	36,41	1,47	0,55
Sociální služby	4,35	33,11	32,07	20,32	9,79	0,37
Kulturní a společ. vyžití	3,24	22,15	30,91	32,31	10,95	0,43
Bezpečnost v obci	8,69	51,84	28,27	9,24	1,59	0,37
Kvalita prostředí	29,19	51,71	15,30	3,06	0,43	0,31

Obrázek 11 Hodnocení vybraných faktorů kvality života na českém venkově (%) (Majerová, 2003)

Základními předpoklady pro úspěšný udržitelný rozvoj jsou velice aktivní zástupci jednotlivých místních orgánů, dobře zvládnuté plánování územního rozvoje a v neposlední řadě aktivní občané, kteří mají chuť a možnost participace.

Způsob práce s venkovským prostorem musí vytvářet podmínky v podobě atraktivnějších prostor pro život, a tím zabránit nežádoucí migraci do měst. Jedním z prostředků je vytváření pracovních příležitostí. Podporovat „šetrnou“ turistiku ve všech směrech a také lázeňství. Udržovat jako vysokou prioritu pozornost přírodě a jejímu, od venkova, neodmyslitelnému vlivu, který lze označit, jako jeden z významných plusů venkovského prostředí, díky kterému je venkov preferován řadou lidí.

Obrázek 12 - Magický pětiúhelník regionálního rozvoje (Šimková, 2003, dále vlastní tvorba)

4 Vlastní práce

4.1 Zásmuky

4.1.1 Základní informace

Zásmuky jsou menší město, které se nachází na východní straně Středočeského kraje, konkrétně pak v okrese Kolín. Zásmuky mají pod svou správou čtyři okolní vesnice (Sobočice, Nesměň, Doubravčany a Vršice). Město má 1965 obyvatel (k 1. 1. 2019) včetně přidružených obcí s katastrální výměrou 2412ha a v nadmořské výšce 340 m n. m. Ve městě se nachází mateřská a základní škola, 3 hospody, řeznictví, 4 samoobsluhy, několik dalších specializovaných obchodů (železářství, elektro,...), dětský, praktický, zubní a ženský lékař. Z hlediska památek jsou Zásmuky také velice bohatou oblastí. Nachází se zde barokní zámek, Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Františkánský klášter a kostel Stigmatizace sv. Františka.

Místní správa

Správa města spadá do kompetence patnácti volených zastupitelů formou komunálních voleb vždy na čtyři roky. V momentálním funkčním období se v zastupitelstvu nachází šest zástupců ODS, čtyři Zásmuckého spolku, tři sdružení Pro Zásmucko 2018 a poslední dva zastupitelé jsou členy sdružení KSČM a NK. Starostkou je PhDr. Marta Vaňková, MBA.

4.1.2 Historie

Zásmuky patří mezi jedno z mála významnějších historických sídel, o kterém se dochovalo jen velmi málo historických informací.

První lidé osídlili oblast Zásmucka již přibližně 4000 l. př. n. l., dále tu sídlily Keltské a Germánské kmeny a v šestém století Slované. Místní region byl velmi důležitý, jelikož se nedaleká Kouřim stala hlavní baštou zdejších pánů. Zásmuky jako takové jsou poprvé zmíněny až roku 1285 společně s majitelem Sulislavem ze Zásmuk.

*„Zásmučtí vladykové později patřili mezi vyznavače husitské reformace“
(Hoznauerová, 2009, s. 14).*

Po skončení husitských válek se rod Zásmuckých rozdělil na několik samostatných linií. Jednotlivé odnože působily jak v okolí Zásmuk, tak i ve službách českých pánů po celé (dnešní) České republice.

Roku 1508 byly Zásmuky prodány Oldřichu Popelovi z Vesce, který zde nehospořoval rozumně, a proto se zdejší poměry výrazně zhoršily. V tomto období se zde vystřídalo několik pánů během krátké doby. Až roku 1533 koupil panství Adam z Říčan, který k Zásmukám přikoupil později i další dvě vesnice a přestavěl tvrz na dvoupatrový zámek. Jeho následovník se zadlužil, a proto byl rod Říčanských nucen Zásmuky i se všemi souvisejícími částmi prodat. Vchynští ze Vchynic (dnešní Kinštit) coby noví majitelé vlastnili Zásmuky až do roku 1635, kdy je byli nuceni prodat kvůli finančním ztrátám během třicetileté války. Následující rok byly Zásmuky vyměněny, a tím se dostávají do rukou Šternberků, ve kterých jsou dodnes.

Zásmuky, ale i velká část, nejen Čech, byla velmi postihnuta válkami, ať už husitskými, třicetiletou válkou, ale i dalšími, které jim předcházely i nadcházely. Šířily se nemoci, po průchodech armád trpěli lidé hladomorem a populace nárazově klesala na následky těchto příčin.

Zásmuky si vedly v držbě Šternberků velmi dobře. Během let proběhlo několik úprav a přestav zámku, ale i nových staveb jako byl klášter, pivovar, cihelna, cukrovar a další. Roku 1881 byla do Zásmuk zavedena železnice.

Za 1. světové války narukovalo ze Zásmuk 338 mužů a 53 z nich padlo. Během 2. světové války byli lidé nuceni pracovat pro potřeby německé armády. Po válce se poměry v Zásmukách vrátili ke starému. Ovšem již roku 1948 byl zámek Šternberkům znárodněn a obýván armádou. Po převratu byly v restituci Zásmuky vráceny znovu Šternberkům a v dnešní době je držitelkou jedna z jejich rodu, a to Alexandra Hardegg.

Co se týče známých osobností v Zásmukách, tak je nutno zmínit zejména Františka Kmocha, coby známého českého skladatele, a poté Jana Nerudu, který odtud také pocházel.

Název Zásmuky

Podle knížky paní Libuše Hoznauerové (2009) název pochází ještě z dob před Slovany a nelze přeložit. Pravděpodobně jde o křestní jméno, které bylo (stejně jako například Čáslav, Zbraslav a další) používáno dříve.

Podle zdrojů místních je to z toho důvodu, že v Zásmukách byl kat, a tím pádem vzniklo spojení s názvem města (Zas-muka).

4.2 Struktura města

4.2.1 Obyvatelstvo

Dle Českého statistického úřadu je v Zásmukách hlášeno 1965 obyvatel k 31. 12. 2018. Pro bližší specifikaci těchto obyvatel použijeme data ze sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011.

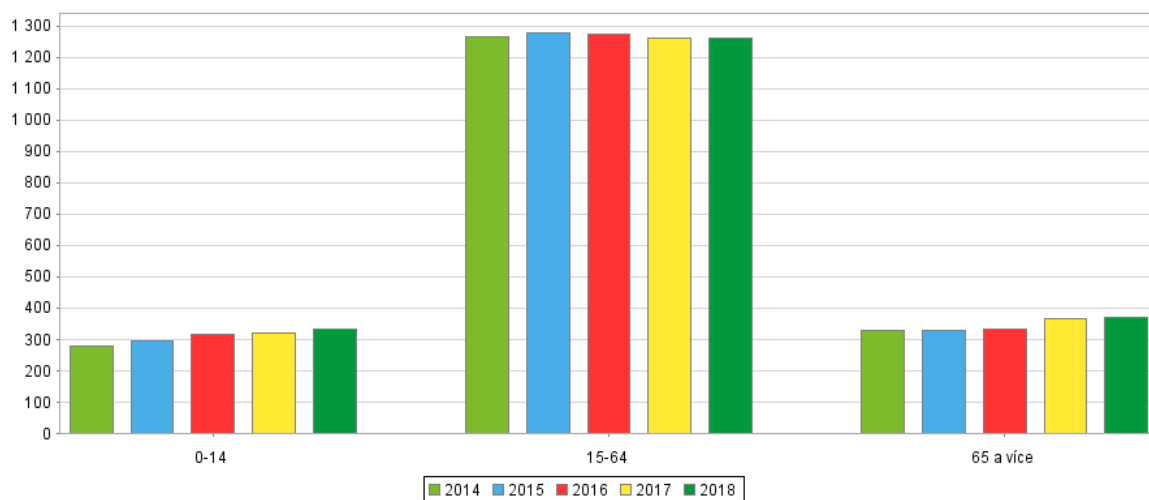
Při sčítání lidu bylo zjištěno 1813 obyvatel, z nichž bylo 916 mužů a 897 žen. Obyvatel ve věku 0-14 let můžeme najít celkem 252 (13,9%), Obyvatel nad 65 let potom 284 (15,6%) a zbytek, tedy občané ve středním věku, zaujímají zbylých 1277 (70,4%). Viz Obrázek č. 13

	Celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	1 813	916	897
z toho ve věku 0 - 14	252	125	127
15 - 19	94	50	44
20 - 29	242	123	119
30 - 39	294	154	140
40 - 49	243	136	107
50 - 59	273	145	128
60 - 64	127	70	57
65 - 69	97	44	53
70 - 79	120	44	76
80 a více let	67	24	43

Obrázek 13 Obyvatelstvo města Zásmyky při sčítání lidu 2011 (ČSÚ)

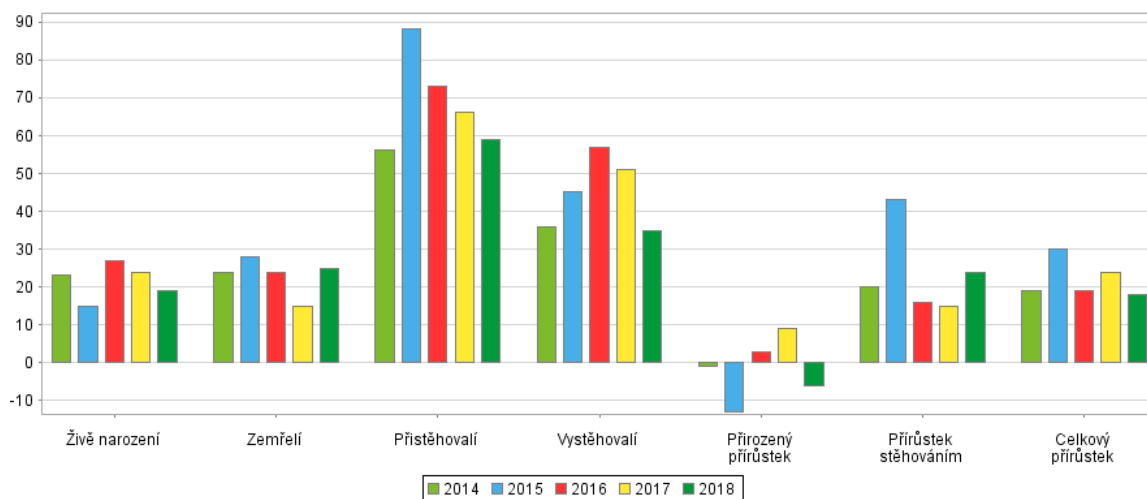
Pro porovnání můžeme použít data z konce roku 2018 (Obrázek č. 14), kdy tyto poměry byly: Obyvatelé do 14ti let: 334 (17%), obyvatel ve věku 15-64 let: 1260 (64,1%) a poslední, občané nad 65 let jsou zastoupeni 371 jedinci, což odpovídá (18,9%).

Při porovnání statistik mezi roky 2011 a 2018 můžeme vidět rozdíl v absolutním a relativním zvýšení v oblastech mladých lidí a také lidí již v důchodovém věku. U obyvatel středního věku pozorujeme absolutní růst, i když minimální, tak i relativní klesnutí o více než šest procent. Celkový průměrný věk nepatrně klesá.

Obrázek 14 Obyvatelstvo města Zásmyky v letech 2014-2018 (ČSÚ)

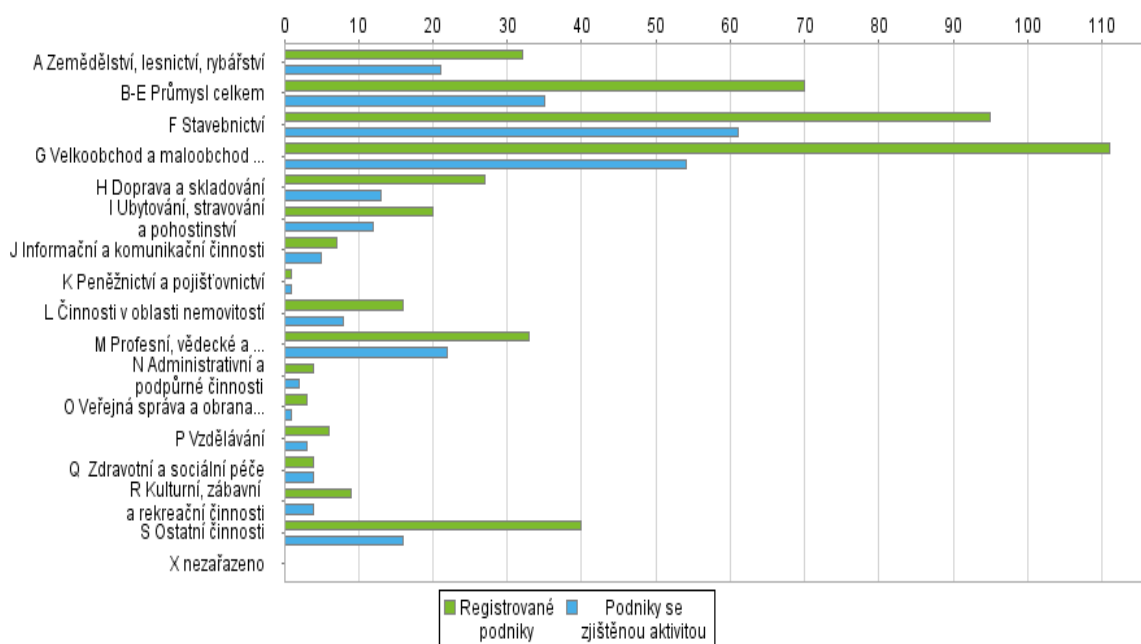
Z následující tabulky (Obrázek 15) vidíme způsoby změny stavu obyvatel Zásmuk. Hlavním prvkem změn je stěhování obyvatel. Spolu s úmrtími a novou zástavbou vznikají místa pro nové rodiny, které se do tohoto města velice rády stěhují. Samozřejmě tu je i určitý odliv skrze lidi, kteří se naopak stěhují pryč, nejčastěji do větších měst, za práci, případně do okolních vesnic.

Obrázek 15 Pohyb obyvatel města Zásmuky v letech 2014-2018 (ČSÚ)

Obrázek 16 nám ukazuje spektrum převažujících činností podnikatelských subjektů v naší oblasti. Graf ukazuje, že nejvíce aktivních subjektů je postupně v oblastech stavebnictví, velkoobchodu a maloobchodu a na třetí příčce průmysl.

Hlavním zaměstnavatelem v Zásmukách je společnost Hügli Food s.r.o., která zde zaměstnává přibližně 200 pracovníků. Dalšími důležitými zaměstnavateli jsou firmy zabývající se zejména stavebnictvím (VPK Suchý, Dopravní stavby Bohemia,...), a poté řada drobnějších živnostníků.

Obrázek 16 Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti (ČSÚ)

Vzhledem ke stutečnosti, že se v oblasti Zásmycka nachází několik míst, které jsou spojeny s náboženstvím, tak je na místě, abychom zmínili i příslušnost k jednotlivým z nich. Z průzkumu vyplynulo, že se zde nachází celkem 199 věřících, což odpovídá jedenácti procentům. I přes fakt, že se v okolí nachází řada míst s vírou spojených, tak podíl věřících je velmi malý (V celé ČR 20,8%). Bohužel to může být ovlivněno tím, že 956 dotazovaných nevedlo ani jednu z možností. (Obrázek 17)

	Celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	1 813	916	897
Věřící - nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti	102	48	54
Věřící - hlásící se k církvi, náboženské společnosti	97	36	61
z toho			
Církev římskokatolická	59	22	37
Církev československá husitská	9	-	9
Českobratrská církev evangelická	3	2	1
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	-	-	-
Pravoslavná církev v českých zemích	1	1	-
Bez náboženské víry	658	339	319
Neuvedeno	956	493	463

Obrázek 17 Obyvatelstvo podle náboženství (ČSÚ)

Další důležitou statistikou je i struktura obyvatel dle dosaženého vzdělání. Obyvatel se středním vzděláním včetně vyučení (bez maturity) a úplným středním vzděláním (s

maturitou) je celkem 65,4%, což je oproti celkovému národnímu poměru (60,1%) nadprůměrné. Oproti tomu je v této oblasti menší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a to konkrétně 6,5% (12,5% v celé ČR).

		Celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let		1 561	791	770
z toho podle stupně vzdělání	bez vzdělání	51	37	14
	základní včetně neukončeného	295	108	187
	střední vč. vyučení (bez maturity)	599	370	229
	úplné střední (s maturitou)	422	181	241
	nástavbové studium	37	12	25
	vyšší odborné vzdělání	17	9	8
	vysokoškolské	101	54	47

Obrázek 18 Obyvatelstvo podle dosaženého vzdělání (ČSÚ)

4.2.2 Kultura

Zámek Zásmyky

Čtyřkřídlý goticko-renesanční zámek postaven kolem r. 1533 Adamem z Říčan. Od r. 1584 do r. 1635 byl majitelem Václav Michna z Vacínova. Od r. 1637 patřil Šternberkům, r. 1948 zkonfiskován. Roku 1982 vyhořel, roku 1992 předán zpět do rukou Šternberkům a postupně opravován. Celý zámecký areál tvoří předzámčí, zámek a přilehlé správní a hospodářské budovy.

Dříve byla součástí tohoto panství i zámecká obora, která dosahovala rozlohy 50ha. Obora byla během osmnáctého století rozdělena na dvě části z důvodu výstavby císařské silnice z Kutné hory do Prahy. Při rozdělení bylo myšleno i na zvěř, a proto obě části do dnes spojuje tunel pro jeleny, který vede pod silnicí. Vzniklý dolní díl obory se dodnes nazývá a také byl používán jako „Bažantnice“. V této Bažantnici se nacházela centrální louka, kde se páslo až na 25 jelení a dančí zvěře. Tato zvířata zde byla až do druhé světové války, kdy byla vybita německými jednotkami. Dnes je tato „spodní“ část využívána zejména družstvem fotbalového týmu, který zde vystavěl fotbalové hřiště po roce 1948, kdy byl majetek Šternberkům znárodněn. V roce 1992 dostala tato rodina majetek zpět, vyměnila oblast bažantnice za jiné pozemky, a tak tento prostor zůstal v rukou města.

Zámek jako takový není k dispozici pro návštěvníky, ale v předzámčí můžeme nalézt galerii, která je otevřena během letních víkendů, po domluvě s kurátorkou výstav, případně při konání výstav nebo jiných kulturních akcí.

Knihovna

Je jedním z hlavních kulturních míst v Zásnukách. Knihovna poskytuje výpůjční služby, místo s veřejným přístupem k internetu, ale také se zde pořádají různé akce v podobě kreativních setkání a tvoření ručních prací, přednášky, výstavy a další. O knihovnu se již řadu let stará knihovnice Anna Nouzáková, které bych tímto chtěl ještě jednou poděkovat za ochotu a pomoc při psaní této práce.

Zásnucké stavby spojené s náboženským životem

V Zásnukách můžeme nalézt zástupce dvou církví. Jako první Církev československou husitskou, která vybuodovala dnešní kostel (Husův sbor) až ve třicátých letech 20. století. Otevřen byl roku 1935. Bohoslužby se zde konají třikrát v měsíci po celý rok.

Obrázek 19 Husův sbor (České památky, 2009)

Jako druhou tu můžeme najít několik staveb spojených s Církví římskokatolickou. Františkánský klášter spolu s kostelem Stigmatizace svatého Františka zastupují nejstarší ranně barokní stavbu na Kolínsku. V areálu kláštera probíhají již řadu let nejrůznější akce typu klasických duchovních, poskytování prostor pro skupiny turistů, zejména dětských spolků, školních výletů, ale také svateb nebo výstav.

K této církvi připadá také Kostel Nanebevzetí Panny Marie, kde se konají pravidelné bohoslužby každý týden a svátky. Dále Kaple Narození Panny Marie v Lipách, kde se koná jednou ročně poutní mše. Ke kapli vede cesta s lipovou alejí z roku 1681, která je zapsaná na seznamu přírodních památek.

Dále se v Zásmukách nachází kaple sv. Kříže, Mariánský Sloup, tři sochy sv. Jana Nepomuckého a několik dalších soch významných osobností, Husův kámen, Pomník A. V. Sternberga, památníky padlým občanům a několik památních desek.

Obrázek 20 Klášterní kostel v Zásmukách Stigmatizace sv. Františka (Webové stránky města Zásmyky)

4.2.2.1 Zásnucké spolky

TJ Sokol Zásnuky

Jedním z nejvíce aktivních spolků v Zásnukách je telocvičná jednota Sokol Zásnuky, která byla založena roku 1895. Členové si poté v roce 1923 svépomocí postavili Sokolovnu, která se stává jednou z největších kulturních budov v okolí. Sokol má svou vlastní valnou hromadu, výbor, starostu, jednatele a další. Sokolovna prochází v posledních dvaceti letech značným úpravám. Byly postaveny tenisové kurty, vybudováno ústřední topení, výměna oken, úprava vnitřních i venkovních prostor.

Pod záštitou Sokola jsou zde v Zásnukách provozovány dva sportovní oddíly. Oddíl stolního tenisu a oddíl kopané. Oba oddíly hrají pravidelně soutěže, mají své žákovské a dorostenecké zástupce. V sokolovně dále působí několik individuálních kurzů jako je jóga, aerobik, tanec nebo například florbal. Dále jsou samozřejmě k dispozici již zmíněné tenisové kurty.

Sbor dobrovolných hasičů Zásnuky

Dalším z velice aktivních spolků jsou dobrovolní hasiči v Zásnukách. Oddíl má výjezdovou jednotku, která je společně s profesionálními a dobrovolnými hasičskými oddíly z okresu volán k nešťastným událostem v okolí. Nejčastější jsou výjezdy typu malých i větších požárů, padlých stromů, dopravních nehod a dalších. Oddíl je takto volán k desítkám výjezdů ročně.

Sbor se dále účastní několika soutěží v požárním sportu v čele s Podlipanskou ligou a vlastním memoriálem pořádaným v zásnucké Bažantnici. Sportovní oddíly jsou v dospělých, žácích a dokonce méně obvyklých ženských týmech. Dále sbor pomáhá městu, okolním obcím a dobrovolným sborům s přípravou různých akcí. Například dětských dnů, masopustů, plesů atd.

Svou pilnou prací si dobrovolní hasiči vysloužili v roce 2018 novou cisternovou automobilovou stříkačku CAS 30 na podvozku Tatra 815. Vůz za 7 898 880 korun včetně DPH byl financován i díky Integrovanému regionálnímu operačnímu programu Evropské

unie. Získání tohoto vozu předcházela také úprava hasičské zbrojnice pro možnost umístění většího vozidla.

Obrázek 21 Hasičská zbrojnice a vozový park (Webové stránky města Zásmyky)

Ostatní spolky

Další spolky fungující v Zásmutkách jsou:

Kynologická organizace, která má kořeny již v sedmnáctém století. Na prostoru v Bažantnici zprostředkovávají cvičiště pro psy a jejich pány a také nové kynology. Trénink probíhá dvakrát týdně.

Český rybářský svaz - Místní organizace Zásmyky vykonává rybářské právo, stará se vodní toky, chov a lov ryb, ochranu přírody, ale také rybářský sport.

Český svaz včelařů, z. s., základní organizace Zásmyky včelaři fungují zejména jako vzdělávací prostředek v oblasti včelařství pro členy svazu i veřejnosti, kteří rádi pomohou začínajícím včelařům. Případně řeší zalétlé roje jak včel, tak i vos a sršní.

Zásmutský spolek se zabývá kulturně-společenským životem v Zásmutkách a jeho tvorbou a podporou.

Myslivecký spolek se zabývá samozřejmě honitbou, ale také ochranou a starání se o přírodu a zvěř. Úzce spolupracují s dalším spolkem a to **Českým svazem ochránců přírody**.

4.2.3 Ekologie

Odpady

Jedním z velkých problémů je nakládání s odpady. Město se snaží vyjít obyvatelům co nejvíce vstříc a zařizuje co nejlepší podmínky pro svoz odpadu. Svoz zajišťuje firma NYKOS a.s. z nedalekých Ždánic. Svoz probíhá každý čtvrtek. Jednou za měsíc mohou obyvatelé využít možnosti nechat si odvést i plastový odpad, který nechají před domem v určených žlutých pytlích, a firma je poté odveze. Stejně to je s bioodpadem, který mají možnost občané vozit do sběrného dvora nebo využít hnědých nádob určených na tento odpad.

Sběrný dvůr se nachází u Zbrojnice dobrovolných hasičů Zásmyky. Je otevřen dva dny v týdnu a občané tam mohou odvézt nejrůznější odpad, zejména ten méně tradiční. Na toto místo mohou odvézt kovy, objemný odpad, elektroodpad, nebezpečný odpad a již zmíněný bioodpad.

Město zároveň apeluje na občany, aby třídili odpad, jelikož tím výrazně ulevují přírodě a také městskému rozpočtu, pro který je daleko méně nákladné nechat odvézt odpad tříděný nežli odpad směsný.

Vlčí důl

Areál, který sloužil jako skládka v letech 1960-1984. Místní podnik na toto místo odvážel průmyslový odpad, který od těchto dob zamořuje tuto oblast a okolní vodní toky i spodní vody. Město se neustále snaží tento problém vyřešit. Bohužel opatření, která už byla provedena nesplnily úplně svůj účel. Proto právě nyní probíhá další fáze úpravy tohoto místa, aby se kontaminace dále nešířila po okolí.

Čistička odpadních vod

V Zásmykách je umístěna čistička odpadních vod, která zajišťuje čištění odpadních vod z městské kanalizace a okolních vesnic. Z okolních vesnic je odpadní voda svážena pomocí cisterny provozované technickými službami Zásmyky.

4.2.4 Finanční stránka města

Hlavní příjmy města jsou daňového charakteru. Největší zastoupení zde má daň z přidané hodnoty (44%), Daň z příjmu fyzických osob (25%), daň z příjmů právnických osob (18%) a zbylých 13% je složeno z ostatních daní a poplatků. V letošním roce dosáhnou bezmála na třicet pět milionů korun. Ještě zásadnějším prvkem letošního rozpočtu budou dotace. Dotace směřují zejména na řešení problému s Vlčím dolem (zmíněným v kapitole Ekologie). Co se týče výdajů, tak největší položkou je právě zmíněné odstraňování problémů s Vlčím dolem, která se pohybuje v desítkách milionů korun. Dále jsou to běžné náklady na fungování města, tedy náklady na odpady, údržbu komunikací, místní správu, ale také například na podporu místních spolků.

Město ve většině případů počítá spíše se schodkovým rozpočtem, ale dle přiložených tabulek můžeme vidět, že rozpočet končí spíše v „zelených“ číslech. Informace získány z webu, který město využívá pro zveřejňování rozpočtu, tabulky vytvořeny vlastní tvorbou (Rozpočet města Zásmyky, 2015).

	2015	2016	2017	2018
Příjmy	41 210 168 Kč	63 216 482 Kč	64 757 086 Kč	86 218 977 Kč
Výdaje	36 842 332 Kč	57 721 807 Kč	64 964 107 Kč	83 211 043 Kč
Výsledek	4 367 836 Kč	5 494 675 Kč	-207 021 Kč	3 007 935 Kč

	2019(plán)	2019(k 30. 11. 2019)	2020(plán)
Příjmy	142 787 063 Kč	84 202 632 Kč	118 947 300 Kč
Výdaje	151 934 046 Kč	66 017 631 Kč	143 782 300 Kč
Výsledek	-9 146 984 Kč	18 185 000 Kč	-24 835 000 Kč

Příjmy	
Daňové příjmy	34 706 000 Kč
Nedaňové příjmy	857 100 Kč
Kapitálové příjmy	0 Kč
Přijaté dotace	83 384 200 Kč
Celkem	118 947 300 Kč
Výdaje	
Běžné výdaje	39 745 300 Kč
Kapitálové výdaje	104 037 000 Kč
Celkem	143 782 300 Kč

4.2.5 Strategický plán města

Strategický plán města je koncipován jako dokument pro podporu rozhodování zastupitelů města. Jsou v něm uvedeny krátkodobé i dlouhodobé cíle města a s tím spojené kroky a způsoby k jejich dosažení. Plán je stanoven pro roky 2016-2021.

Vizi tohoto plánu je „Zásmuky – klidné místo pro život“, čímž autoři vysvětlují hlavní cíl města pro následující roky. Tento cíl je vytyčen čtyřmi hlavními body, které mezi sebou mají stejnou hladinu důležitosti, a proto je zásadní, aby byly plněny všechny čtyři ve všech směrech i z toho důvodu, že mezi sebou mají jednotlivé body úzké spojitosti.

- Vzdělání a školství
- Životní prostředí
- Život ve městě
- Veřejná infrastruktura

Vzdělání a školství

- Zvýšení kapacity základní školy a školní družiny
- Vybudování specializovaných učeben ZŠ Zásmuky

Životní prostředí

- Zeleň
 - Jedná se o celkovou údržbu a rozšiřování stávajících parků, alejí, ale také blízkých lesů, remízků a další zeleně.
- Ochrana přírody a krajiny
 - Hlavními cíli tohoto bodu jsou: Dokončení kanalizace v chybějící části Zásnuk a ideálně i spádových obcí. Údržba vodních toků a také informovanost a osvěta občanů v této oblasti.
- Snižování energetické náročnosti
 - Stavebními úpravami městských staveb (úřadu, základní a mateřské školy, zdravotního střediska,...).
- Odstranění ekologické zátěže
 - Zde se jedná o již zmíněný Vlčí důl, který zamořuje své okolí, povrchové i spodní vody.
- Odpadové hospodářství
 - Rozšíření tříděného odpadu o nádoby na kov. Nádoby na bioodpad.

Život ve městě

- Sport a volný čas
 - Úprava kabiny a hlediště hřiště TJ Sokol Zásnuky, vybudování víceúčelového hřiště, dětských hřišť, workoutového hřiště a jejich provozu.
- Spolkový život
 - Podpora všech spolků fungujících ve městě, jak administrativní, tak finanční.
- Efektivní veřejná správa
 - Včasné zpracování územního plánu, budování informačního systému.

Veřejná infrastruktura

- Komunikace, chodníky, dopravní bezpečnost, veřejné osvětlení
 - Oprava a údržba pozemních komunikací, pěších cest, chodníků, veřejného osvětlení a bezpečnostní opatření, které vyplývají ze studie bezpečnosti dopravy.

- Inženýrské sítě
 - Výstavba druhého přivaděče pitné vody, vodovodu v Sobočicích, dostavba a budování kanalizace v Zásmukách a přilehlých obcích.
- Zvýšení bezpečnosti
 - Instalace kamerového systému v kritických místech, investice do SDH Zásmuky.

4.2.6 Vyjádření zástupce města

Dle vyjádření městského zastupitelstva se momentálně daří plnit Strategický plán, který je koncipován rozsahem na roky 2016 až 2021.

Většina z plánovaných úkonů je již splněna a až na výjimky budou veškeré úpravy do konce období splněny.

4.2.7 Doporučení pro město

Jedním z problémů, se kterým se občané potýkají, je chybějící bankomat v posledních letech, jelikož se zde zrušila místní pobočka banky. Bohužel i přes snahu zástupců města o zachování pobočky a následně i žádost o umístění bankomatu jakožto náhrady pro občany se bohužel nezdařila. Zastupitelé samozřejmě poptávali několik bank, zda by nebyly ochotné do Zásmuk umístit bankomat, ale žádná z bank tento zájem neprojevila nebo měla pro město nepřijatelné finanční podmínky. Tento problém je tedy jedním z „trnů v patě“ místních.

Dalším tématem, o kterém se často mluví, je aktivita ve směru kulturních akcí. Spolu s tímto problémem vznikl „Zásmucký spolek“, který se snaží skrze několika pozic v zastupitelstvu, prosazovat zlepšení v této oblasti. I přes znatelný posun je zde však stále prostor pro zlepšení.

Třetím a posledním ohledem bude prostor pily v Zásmukách. Tento komplex je v poslední době nevyužíván, a proto zastupitelstvo přišlo s návrhem na změnu v územním plánu, aby bylo možné prostor využít lépe (nejčastěji zmiňované byly akvizice některého z řetězců supermarketů). Ovšem tento záměr se setkal s těžkým odporem několika z řad občanů, kteří byli proti. Dnes je již územní změna provedena a je otázkou, co na tomto prostoru nakonec „vyroste“.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zmapování, zjištění současného stavu a aktivit vedoucím k udržitelnému rozvoji města.

Současný stav města Zásmyky a přilehlých obcí, které pod město spadají, je na velmi dobré úrovni. Vyzdvihnout je potřeba zejména skvěle vypracovaný Strategický plán města pro následující roky, který dle autora této bakalářské práce pokrývá drtivou většinu možných a žádoucích perspektiv pro město. Spolu s tímto plánem je samozřejmě nutné ocenit místní správu, která se snaží velice aktivně pracovat na naplnění těchto plánů.

Zastupitelstvu se daří plnit plánované změny. Zmínit lze zejména práci na odstranění ekologické zátěže ve Vlčím dole, která by měla být dokončena na podzim roku 2020 nebo přestavba hasičské zbrojnice, koupě nové cisterny a vybavení pro hasiče. Velkým hnacím motorem pro plnění těchto cílů je podpora od státu i EU ve formě dotací.

6 Bibliografie

KELLER, Jan, 2005. Až na dno blahobytu. 3. vydání. Praha: EarthSave CZ. ISBN 80-903085-7-0.

MOLDAN, Bedřich, 2001. Ekologická dimenze udržitelného rozvoje. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0246-6.

HOZNAUEROVÁ, Libuše, 2009. Historie Zásmuk. Zásmuky: LABEL, spol. s r. o. Kutná Hora.

MOLDAN, Bedřich, 1996. Indikátory udržitelného rozvoje. Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí. ISBN 80-238-6357-6.

MAJEROVÁ, V. a kol. Český venkov 2003. Praha: PEF ČZU, 2003, ISBN 80-213-1121-5

LORENZ, Konrad, 1973. Osm smrtelných hříchů. Mnichov: R. Piper & Co. Verlag. ISBN 80-200-0842-X.

MOLDAN, Bedřich, 2009. Podmaněná planeta. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1580-6.

MEADOWS, Donella, 1972. The limits to growth. New York: Universe books. ISBN 0-87663-165-0.

URBÁŠKOVÁ, Hana, 2012. Udržitelný rozvoj venkova. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-819-9.

Internetové zdroje

Cíle udržitelného rozvoje, 2015. United Nations [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

Co je udržitelný rozvoj, 2018. Týden udržitelnosti [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.tydenudrzitelnosti.cz/o-projektu/>

České památky, 2009. České památky [online]. [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.cestyapamatky.cz/kolinsko/zasmuky/kostel-cirkve-ceskoslovenske-husitske>

ČSÚ, Český statistický úřad [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>
Human development index, 2016. Mapchart [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://external->

preview.redd.it/5PVKWZTeYPiMm0hIBqHeVe5ED8tNU5THvfgHRzn3_Ic.png?auto=webp&s=35b909f81df766566d42a87fc285bc672d9b7b6d

Indikátory udržitelného rozvoje, 2018. Statistika&My: Měsíčník Českého statistického úřadu, ISSN 1804-7149 [online]. [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2018/12/indikatory-udrzitelneho-rozvoje/>

Ministerstvo pro místní rozvoj, 2019. MMR [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo>

Nezastavitelný růst světové populace: Čekání na miliardovou osmičku, 2019. 100+1 [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.stopplusjednicka.cz/nezastavitelny-rust-svetove-populace-cekani-na-miliardovou-osmicku>

Rozpočet města Zásmyky, 2015. ALIS [online]. [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <http://rozpocet.alis.cz/00235954/2019>

Strategie „Česká republika 2030“, 2017. Oficiální stránky Českého fóra pro rozvojovou spolupráci [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/strategicky-ramec-ceska-republika-2030/#WmTRrs9UC2C>

Stříbrná ekonomika, 2015. IMPact [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://impact-phs.eu/cz/glossary/stibrna-ekonomika/>

Udržitelný rozvoj, 2017. Evropská komise [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_cs

Udržitelný rozvoj, 2015. Ministerstvo životního prostředí [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj

Vesmír [online], 2016. 146 s. [cit. 2020-03-16]. ISSN 1214-4029. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2016/cislo-3/antropocen-velke-zrychleni-sveta.html>

AČ, Alexander, Tomáš MILÉŘ a Boris RYCHNOVSKÝ, 2013. Vybrané kapitoly z ekologie a environmentální vědy [online]. MASARYKOVA UNIVERZITA Pedagogická fakulta. Brno [cit. 2020-03-03]. ISBN 978-80-210-6434-8. Dostupné z: http://amper.ped.muni.cz/miler/ekoskripta/1.vydani_a_starsiVerze/ZakladyEkologie_skrIPTa77.pdf

Vymezení pojmu udržitelný rozvoj, 2006. Ústav územního rozvoje [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z:

http://www.uur.cz/principy/konference/KapitolaA%5CA11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20060919.pdf

Vývoj světové populace od roku 1750, 2016. 100+1 [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/pocet-lidi-na-svete-roste-mnohem-pomaleji-nez-pred-50-lety>

Webové stránky města Zásmyky, Město Zásmyky [online]. [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <https://www.zasmuky.cz/>

Zelená ekonomika, 2015. Evropská komise [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/index_cs.htm

ZEVO v zahraničí, 2019. ČEZ [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/cs/zevo/zevo-v-zahranici.html>

7 Přílohy

Strategický plán rozvoje města Zásmyky na období 2016 - 2021. Průběžné hodnocení

Uvedený dokument byl schválen zastupitelstvem města dne 29.6.2016 a je charakterizován vizí "Zásmyky - klidné místo pro život". V rámci této vize byly stanoveny čtyři prioritní oblasti, a to školství, životního prostředí, života ve městě a veřejnou infrastrukturou.

Prioritní osa 1 - Vzdělávání a školství

SC 1.1 Zvýšení kapacity základní školy - záměr půdní vestavby byl opuštěn jako nerealizovatelný, ve fázi projektové připravenosti je vybudování nových prostor

SC 1.2 Vybudování odborných učeben základní školy - tento záměr je splněn

Prioritní osa 2 - Životní prostředí

SC 2.1 Zeleň - zde dochází k průběžnému plnění cílů s tím, že realizační výstupy budou v plánovacím období patrně splněny.

SC 2.2 Ochrana přírody a krajiny - zde již byly splněny cíle v oblasti revitalizace rybníků, nádrží a vodních toků, nedaří se snižovat negativní dopady dopravy. Ostatní cíle jsou plněny průběžně.

SC 2.3 Snižování energetické náročnosti. V této části byla realizována výměna otvorových výplní na veřejných budovách, stavební úpravy a zateplení pláště budov je ve fázi projektové přípravy.

SC 2.4 Odstranění ekologické zátěže. Cílem je odstranění staré ekologické zátěže - bývalé skládky Vlčí důl. V současné době probíhá realizace tohoto záměru a ukončení prací se očekává v závěru roku.

SC 2.5 Odpadové hospodářství - požadovaných cílů na plánovací období bylo dosaženo již v letošním roce.

Prioritní osa 3 Život ve městě

SC 1 Sport a volný čas. V této oblasti jsou některé cíle splněny - kabiny na hřišti TJ, vybudování dětských hřišť, některé se plní průběžně - údržba kynologického hřiště, zbylé čekají na realizaci.

SC 3.2 Spolkový život - všechny cíle jsou již splněny

SC 3.3 Efektivní veřejná správa. Všechny cíle jsou splněny nebo plněny průběžně. Hlavním cílem je vypracování nového územního plánu, který je v současné době ve fázi přípravy veřejného projednání, dokončen bude v příštím roce.

Prioritní osa 4 Veřejná infrastruktura

SC 4.1. Komunikace, chodníky, dopravní bezpečnost, veřejné osvětlení. Naplánované akce na rekonstrukci místních komunikací, obnově stezek a rekonstrukci veřejného osvětlení se průběžně plní v souladu s plánem, nedaří se realizovat bezpečnostní opatření v dopravě. Tato problematika naráží na mnohé legislativní a administrativní problémy, které v podstatě znemožňují realizaci předpokládaných opatření. Tato část patrně nebude splněna.

SC 4.2. Inženýrské sítě. V rámci rozšiřování inženýrských sítí v současné době probíhají práce na druhém přívaděči pitné vody, vybudování vodovodu v Sobočicích a dokončení kanalizace v Zásmykách je ve fázi projektové připravenosti a výstavba kanalizace v Nesměni a Vršicích se jeví za současného stavu jako nerealizovatelná.

SC 4.3 Zvýšení bezpečnosti - v této části jsou všechny body splněny.

Výše uvedené cíle byly stanoveny i s ohledem na požadavky trvale udržitelného rozvoje, a vzhledem k předpokládanému splnění naprosté většiny cílů ke konci roku 2021, lze dovozovat i příznivý vliv na trvale udržitelný rozvoj v celém správním okrsku města Zásmyky.

V Zásmykách 21.2.2020

V-2. MĚSTO ZÁSMUKY

Obrázek 22 Zpráva od zastupitele města